

SUSANNE TELISE SOLENG KRISTIANSEN (636)

MAREN SOPHIE SOLLI (690)

TILDELING AV OSTEKVOTER

**HVORFOR ER VALG AV TILDELINGSMETODE FOR OSTEKVOTENE
VIKTIG FOR NORGE?**

Bacheloroppgave 2017

Bachelorstudium i Økonomi og Administrasjon

Handelshøgskolen ved Høgskolen i Oslo og Akershus

VEILEDER: IVAR BREDESEN

Sammendrag

Artikkel 19, med særlig fokus på importkvoten på ost inn til Norge fra EU, har stadig vært på agendaen de senere årene. Artikkel 19 i EØS-avtalen omhandler ubearbeidede landbruksvarer og skal i henhold til avtalen mellom Norge og EU reforhandles hvert andre år. I forbindelse med at Artikkel 19 igjen ble ferdig reforhandlet 5. april 2017, ønsket vi å se på hvorfor selve metoden som anvendes for å tildele ostekvotene er viktig. Følgende problemstilling skal drøftes og svares på:

”Hvorfor er valg av tildelingsmetode for ostekvotene viktig for Norge?”

Valg av tildelingsmetode er en politisk sak. Metode brukt for å besvare problemstillingen kunne således ha vært av kvalitativ art. Av hensyn til tallmateriale som ligger bak importen valgte vi derimot å benytte oss av triangulær metode, som er en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode. Datainnsamling har vært basert på kvalitativ datainnsamling i form av intervju med Harald Weie og Lillian Bjørnstad ved Landbruksdirektoratet. Dette ble supplert med tall tilsendt fra Landbruksdirektoratet og tall funnet fra andre relevante kilder på nett.

Formålet med importkvoter på ost er følgelig å beskytte norsk landbruk fra internasjonal konkurranse. Da ren mengderestriksjon ikke er tillatt, anvender Norge en tollkvote som restriksjon på import. Det var avgjørende å sette oss inn i relevant teori rundt tollkvoter for å forstå hvorfor selve metoden som anvendes er viktig. I tillegg var det viktig å forstå hvordan de forskjellige metodene for tildeling fungerer. Dette grunnarbeidet gjorde det enklere å få innblikk i hvorfor Norge tidligere har valgt å endre metode for tildeling.

For å få innblikk i hvilke faktorer som er viktige for å frembringe ønsket resultat med metode for tildeling, valgte vi å se nærmere på hva som ble lagt vekt på da systemet ble lagt om med virkning 1. januar 2014. Gjennom tett samarbeid med Landbruksdirektoratet kan vi med rimelig sikkerhet si at tildelingsmetoden auksjon ville blitt anvendt på hele kvoten derom EU hadde tillatt det. Per i dag anvendes auksjon på 2700 tonn av den totale kvoten på 7200 tonn. På grunn av de kvalitetene auksjon innehar, frembringer auksjonering av ostekvotene det mest samfunnsøkonomiske effektive resultatet av metoder tilgjengelig.

Beskyttelse av norsk landbruk er av høy prioritet hos norske myndigheter. Det er derimot også viktig å importere oster som gir et mangfoldig tilbud til forbrukere. Metoden som velges for å tildele kvotene er derfor viktig. Enkelte tildelingsmetoder slik som "nykommerkvoten" medførte kostbare konsekvenser slik som tilkarringsvirksomhet. De "historiske kvotene" førte til favorisering av markedsledende aktører.

Av de tildelingsmetodene som er tilgjengelig for Norge per i dag, er lisensieringssystemet basert på verdien av osteimporten fremfor mengden et godt alternativ. Denne metoden oppmuntret til import av verdifull ost, fremfor masseproduserte oster som direkte konkurrerer med norskprodusert ost. Lisensieringssystemet har derimot også ulemper. Grunnlaget for tildeling er basert på import både innenfor og utenfor kvoten. Dette fører derfor til at metoden er importdrivende, og er følgelig en indirekte svekkelse av importvernet.

Forord

Bacheloroppgaven er siste avsluttende del av bachelorgraden i økonomi og administrasjon på Handelshøgskolen ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Vi ble svært interessert i faget International Economics femte semester, og ønsket således å fordype oss videre innenfor dette faget ved å analysere handelshindringen som er påført import av ost fra EU til Norge. Det har vært en svært spennende og lærerik prosess der vi har tilegnet oss mye ny og nyttig kunnskap, samt anvendt teori vi har lært gjennom faget International Economics.

Vi vil gjerne takke Lillian Biørnstad og Harald Weie i Landbruksdirektoratet for samarbeidet og uvurderlig informasjon angående systemet for tildeling av ostekvotene, samt tilgang til tallmateriale. Vi vil også gjerne takke Margrethe Røse Solli for gjennomlesing, og sist men ikke minst vår veileder Ivar Bredesen for støtte og engasjement gjennom denne prosessen.

Oslo, 16. mai 2017

.....
Susanne Telise Soleng Kristiansen

.....
Maren Sophie Solli

INNHOLDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG

FORORD

1.	INNLEDNING	1
1.1	Problemstilling	3
1.2	Bakgrunnsinformasjon	3
1.2.1	WTO	3
1.2.2	EFTA	4
1.2.3	EU/EØS	4
1.2.4	Artikkel 19	4
1.3	Struktur	5
2.	TEORI	6
2.1	Frihandel	6
2.2	Handelshindringer	7
2.2.1	Toll	8
2.2.2	Importkvote	9
2.2.3	Tollkvote	11
2.3	Kvoterenten	15
3.	METODE	18
3.1	Forskningsdesign	18
3.1.1	Begrunnelse og kritikk	18
3.2	Datainnsamling	19
3.2.1	Kvalitativ datainnsamling	20
3.2.2	Kvantitativ datainnsamling	21
3.3	Reliabilitet og validitet	22
4.	ANALYSE AV OSTEMARKEDET I NORGE	23
4.1	Ostemarkedet i norge i dag	23
4.2	Tollkvoten	25
4.3	Tollsatser	26

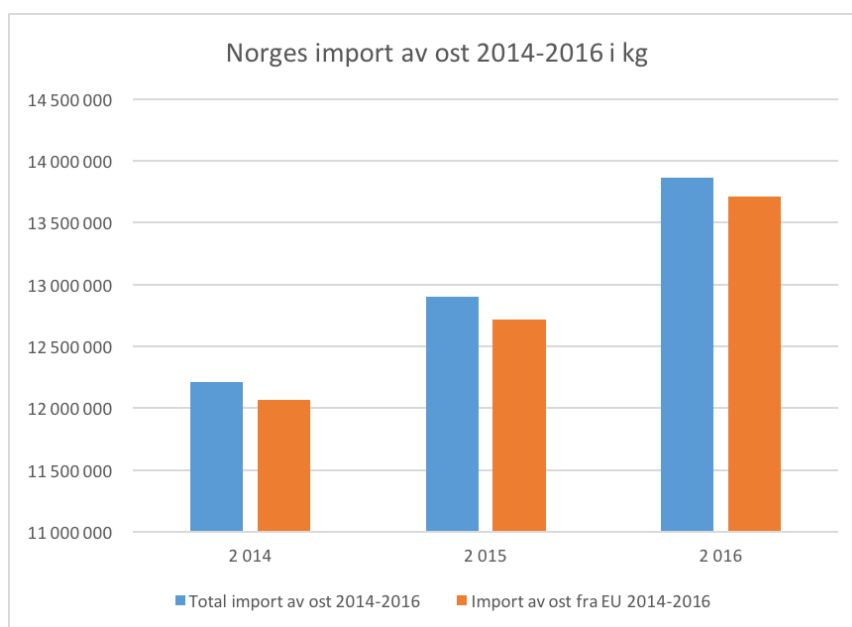
4.4	Tidligere anvendte tildelingsmetoder	27
4.4.1	<i>Nykommerkvoten</i>	28
4.4.2	<i>Historisk kvote</i>	29
4.5	Dagens system for tildeling.....	30
4.5.1	<i>Lisensiering</i>	31
4.5.2	<i>Auksjon</i>	33
4.6	Utvidelse av kvoten.....	36
4.6.1	<i>Norges eksport til EU</i>	37
4.7	Ulike perspektiver	38
4.7.1	<i>Forbrukere</i>	38
4.7.2	<i>Produsenter</i>	38
4.7.3	<i>Utsalgssteder</i>	39
4.7.4	<i>Staten</i>	39
5.	KONKLUSJON	40
6.	KILDER	42
7.	VEDLEGG	46
7.1	Introduksjonsbrev	46
7.2	Intervjuguide Landbruksdirektoratet.....	47
7.3	Tollsatser.....	49
7.4	Auksjonshistorikk	50

1. INNLEDNING

Norge har en tollfri importkvote på ost på totalt 7 200 tonn. Etter forhandlinger om EØS-avtalen Artikkel 19 i 2012, ble det klart at 2 700 tonn av denne kvoten skulle fordeles gjennom auksjon. Før forhandlingen ble 4 500 tonn fordelt gjennom "historisk prinsipp" og "nykommer prinsippet". Av forhandlingene i 2012 ble det derimot klart at de skulle fordeles ved hjelp av lisensiering eller "første-mann-til-mølla prinsippet" (Council of the European Union 2010, 5). I etterkant av denne avtalen har det forekommet sterk misnøye blant mange, og Generalsekretær i Bondelaget, Per Skorge uttalte at: "systemet er svært importdrivende" (Sunde 2017).

Tollbeskyttelse på landbruksvarer står sentralt i norsk landbrukspolitikk og er en viktig del av støtten til norsk jordbruk (Finansdepartementet 2013). Tollvernet skal sørge for at norske landbruksvarer som vi har kapasitet til å produsere selv, ikke skal bli utkonkurrert av billigere import (Norsk Landbrukssamvirke 2014, 2). Importen av meierivarer har økt for hvert år, og økte i 2016 alene med 5,6 prosent (NRK 2017).

Landbruk er ikke en del av EØS-avtalen, men EØS/EFTA-landene og EU har egne avtaler om handel med basislandbruksvarer gjennom EØS-avtalens Artikkel 19 (Regjeringen 2016).

Figur 1.1: (Landbruksdirektoratet 2017)

Gjennom faget International Economics ble vi svært interessert i hvordan toll og kvoter påvirker samfunnsøkonomisk effektivitet. Da Norge anvender en tollkvote på import av ost, ønsket vi å se nærmere på hvorfor valg av tildelingsmetode for kvotene er viktig og hva det innebærer. I følge Prop. 115 S (2016–2017) kom Norge og Europakommisjonen den 5. april 2017 til enighet om utvidet handel med landbruksvarer etter EØS-avtalens Artikkel 19.

Forbruket av ost blant nordmenn har hatt en jevn økning de siste årene. I 2016 konsumerte vi i gjennomsnitt 19,22 kilogram ost per person (Opplysningskontoret for meieriprodukter 2016). Produksjon av melk og ost er svært viktig for Norge. Stortinget har et mål om at Norge skal være selvforsynte med varer som det er naturlig at vi produserer innad i landet, og per i dag er selvforsyningsgraden¹ på omlag 40 prosent. For å holde selvforsyningsgraden oppe er det viktig å rette fokuset mot økt produktivitet og konkurransedyktighet for å beholde markedsandeler. Regjeringen har uttalt at de vil legge til rette for økt produksjon, og prioritering av de sektorene som har størst markedspotensial i forhold til forbrukerens etterspørsel (Stortinget 2017). Siden Norge er et rikt land med høye lønninger og følgelig har høyere produksjonskostnader enn andre land, må norsk matproduksjon beskyttes dersom selvforsyningsgraden skal opprettholdes (Norsk Landbrukssamvirke 2014, 1).

Etter Uruguayrunden som foregikk i perioden 1986-1994, kom restriksjonen mot absolutt mengderegulering. Mengdereguleringen ble erstattet av høye tollsatser som mer eller mindre skulle opprettholde produksjonsnivået i de respektive landene tilsvarende som ved en kvoterestriksjon (World Trade Organization). Norge har derfor en tollkvote på ost til EU, også kalt "Tariff-rate quota", som tillater en bestemt mengde som kan importeres til en lavere eller ingen tollavgift. Import som forekommer utover kvoterestriksjonen pålegges deretter en vesentlig høyere tollavgift (United States Mission to the European Union 2017).

¹ Selvforsyningsgraden er et mål for hvilken markedsandel matsektoren har her hjemme, og ikke et mål på forsyningsberedskapen.

1.1 PROBLEMSTILLING

Per dags dato har Norge en tollfri importkvote på 7 200 tonn til rådighet. Av denne auksjoneres 2700 tonn bort, mens de resterende 4 500 tonnene blir fordelt etter verdien på hver enkelt søkers osteimport de siste 24 måneder. Søkerne må minimum ha importert 15 tonn ost i denne perioden, men de kan ikke tildeles mer enn 30 prosent av kvoten på 4 500 tonn (Landbruksdirektoratet 2017). Metodene som er tilgjengelige for tildeling av kvotene er relativt ulike og frembringer forskjellige resultater. I denne utredningen ønsker vi derfor å ta for oss følgende problemstilling:

”Hvorfor er valg av tildelingsmetode for ostekvotene viktig for Norge?”

1.2 BAKGRUNNSINFORMASJON

1.2.1 WTO

World Trade Organization, som på norsk omtales som verdens handelsorganisasjon, er en internasjonal organisasjon for regulering av handel mellom stater. Organisasjonen ble etablert i 1995 etter en revisjon av Generalavtalen om tolltariffer og handel (GATT) under Uruguayrunden.

I denne oppgaven har vi fokusert på protokollen som sier at et medlemsland i WTO ikke skal diskriminere utenlandske varer og tjenester til fordel for nasjonale. Under Uruguayrunden ble landbruksavtalen fremforhandlet, noe som medførte at Norge har forpliktet seg til et maksimalt tollnivå for landbruksvarer, samt å etablere importkvoter (Norsk landbrukssamvirke 2014). Den viktigste reformen under disse forhandlingene var overgangen fra et kvotebasert grensevern til et tollbasert importregime, hvor tollsatsene skulle gjenspeile den samme grad av beskyttelse som før (Regjeringen 2006).

Etter Uruguayrunden påbegynte Doha-forhandlingene, hvor målet var å redusere handelshindringer, og dermed legge til rette for økende global handel. Her var det særlig forhandlingene som omhandlet landbruk som møtte motstridende interesser. Hovedutfordringen var å komme frem til et resultat som ga eksportland bedre markedstilgang gjennom færre handelshindringer, samtidig som mindre konkurransedyktige land, herunder Norge, fortsatt har mulighet til å fortsette sin landbruksproduksjon.

1.2.2 EFTA

Det europeiske frihandelsforbundet (EFTA) er en mellomstatlig handelsorganisasjon og frihandelsområde mellom Island, Liechtenstein, Sveits og Norge (EFTA). EFTA ble grunnlagt i 1960 for å liberalisere handel mellom disse landene, samt resten av verdens land.

Medlemskap av EFTA gir dermed Norge unike handelsavtaler med de tre øvrige medlemslandene, og tilgang til handelsavtaler med land i hele verden. I tillegg til dette gir medlemskap av EFTA tilgang til EUs indre marked gjennom å være medlem i EØS.

1.2.3 EU/EØS

Det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområdet (EØS) er en multilateral avtale som består av alle landene som er medlem av EU, samt EFTA-landene Island, Liechtenstein og Norge. Gjennom EØS-avtalen har Norge tilgang til EUs indre marked, hvor det er fri bevegelse av varer, tjenester, kapital og personer (EFTA).

1.2.4 Artikkel 19

Landbruksvarer er ikke inkludert i EØS-avtalen om fri flyt av varer mellom Norge og EU. Ubearbeidede landbruksvarer blir regulert av Artikkel 19 og bearbeidede varer i protokoll 3 i EØS-avtalen. Importkvoten av ost reguleres av Artikkel 19, og blir således den relevante bestemmelsen. Hensikten med Artikkel 19 er gradvis liberalisering av handel av landbruksvarer. Bestemmelsen sier at Norge og EU skal møtes hvert andre år for å gjennomgå handelsvilkårene i avtalen, og at avtalen skal være gjensidig fordelaktig.

Det har blitt diskutert om avtalen går i EUs favør, da EUs eksport av ost er av et betydelig større volum enn Norges eksport til EU. EU har derimot uttalt at økningen i begge parters eksport har vært tilfredsstillende (Undheim 2014).

1.3 STRUKTUR

Første del av oppgaven er en beskrivelse av relevant teori, tilknyttet vår problemstilling. Vi skal presentere ulike økonomiske modeller for internasjonal handel, samt påpeke de ulike effektene som oppstår ved innførsel av ulike handelshindringer. Her vil fokuset ligge på effektene for et lite land da Norge faller innenfor denne kategorien.

Videre vil vi presentere vårt valg av metode for å besvare problemstillingen på best mulig måte. Vi vil gi både beskrivelser av og begrunnelser for hvorfor vi har anvendt blandet metode².

I neste del av oppgaven, analyse av ostemarkedet i Norge, presenterer vi våre funn med utgangspunkt i informasjonen vi har fått gjennom samtaler med Landbruksdirektoratet. Her vil vi først gå inn på hvordan ostekvotene ble fordelt før systemet ble endret med virkning fra henholdsvis 1. januar 2012 og 1. januar 2014, for så å gå gjennom overgangen til det nye systemet, og hvordan det fungerer per i dag. Artikkel 19 har nok en gang gjennomgått en endring i 2017, men vil tidligst tre i kraft 1. januar 2019. Vi tar derfor også kort for oss hva denne endringen innebærer. Til slutt vil vi presentere vår konklusjon basert på foretatt analyse.

Sisten delen av oppgaven består av kildehenvisning, samt vedlegg.

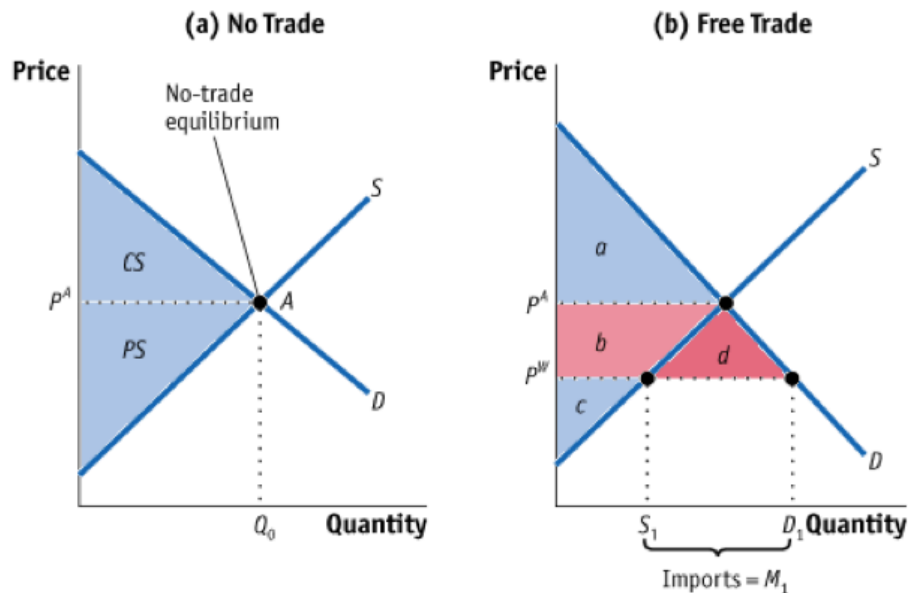
² Blandet metodebruk, også referert til som triangulering, innebærer at man kombinerer kvalitativ og kvantitativ metode.

2. TEORI

2.1 FRIHANDEL

Frihandel kan forklares som internasjonal handel uten handelshindringer som tollavgifter og importkvoter. Rundt 17- og 1800-tallet eksisterte det en skole kjent som "merkantilisme". Merkantilistene anså eksport som positivt fordi det genererte gull og sølv til statskassen ved salg av varer til andre land, og import var negativt fordi gull og sølv ble anvendt av statskassen. Merkantilistene var derfor forkjempere av høye tollavgifter for å motvirke import av varer. Den kjente økonomen David Ricardo mente derimot at hvert land burde konsentrere seg om å produsere og eksportere de produktene de har komparative fortrinn i, og importere produkter de ikke har komparativt fortrinn i. Gjennom dette kunne han vise at alle land kan tjene på frihandel (Feenstra og Taylor 2014, 32).

For å illustrere gevinsten ved å åpne for handel, vil vi bruke hjemmemarkedets tilbud og etterspørselskurve, samt konsument og produsentoverskudd.

Figur 2.1: Gevinst ved frihandel i hjemmemarkedet
(Feenstra og Taylor 2014 240).

I figur 2.1 (a) finner vi en situasjon uten handel. Likevekten finner man der etterspørselskurven krysser tilbudskurven i punkt A, til prisen P^A og et kvantum lik Q_0 . Området under etterspørselskurven og over prisen P^A defineres som konsumentoverskuddet (CS), mens området over tilbudskurven og under prisen P^A defineres som produsentoverskuddet (PS).

I figur 2.1 (b) er det åpnet for handel. Verdensprisen P^W er satt fordi et lite land blir "pristakere" da verdensprisen ikke kan påvirkes av deres etterspørsel og tilbud. P^W er lavere enn prisen i hjemlandet uten handel P^A , og fører derfor til at etterspørselen etter godet øker fra Q_0 til D_1 . Den lavere prisen fører samtidig til en reduksjon i tilbudet av varer, fra Q_0 til S_1 . Importen av godet M_1 finner vi da som forskjellen mellom ny etterspørsel og nytt tilbud ($D_1 - S_1 = M_1$). Siden verdens prisen P^W er lavere enn prisen uten handel P^A , betyr det at hjemlandet er importør av godet. Dersom P^A hadde vært lavere enn P^W , ville hjemlandet ha vært eksportør av godet.

Gevinsten fra handel kan leses ut fra figur (b). Konsumentoverskuddet finnes i området $a+b+d$. Uten handel var konsumentoverskuddet område a , og har derfor økt med område $b+d$. Produsentoverskuddet finnes i område c , og har derfor blitt redusert fra $b+c$. Dersom vi sammenligner gevinsten for konsumentene med tapet for produsentene, finner vi total effekt på velferden.

<i>Økning i konsumentoverskudd:</i>	$b+d$
<i>Reduksjon i produsentoverskudd:</i>	$-b$
<i>Nettoeffekt på velferd:</i>	$\underline{\underline{+d}}$

Område d representerer her økning i velferd som følge av åpningen av handel (Feenstra og Taylor 2014, 239-241).

2.2 HANDELSHINDRINGER

Ovenfor har vi forklart velferdsøkningen som kommer som følge av åpningen av handel. Det vil dog alltid være enkelte land som motsetter seg frihandel og som ønsker å beskytte en eller flere sektorer ved å innføre handelshindringer. Alle faktorer som påvirker mengden av varer og tjenester som blir fraktet over landegrenser blir betegnet som handelshindringer (Feenstra og Taylor 2014, 12).

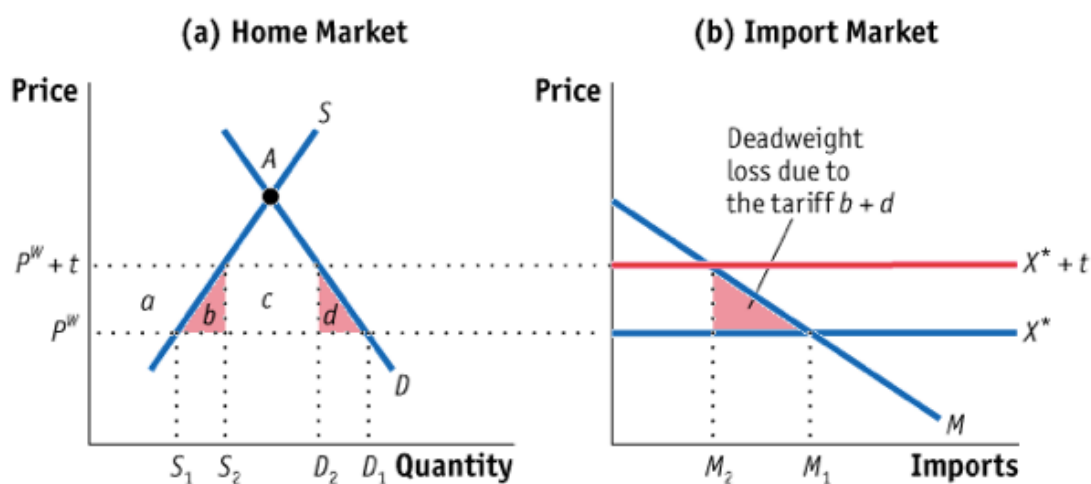
I vår oppgave vil fokuset ligge på handelshindringer som anvendes av det importerende landet som virkemiddel for å beskytte produksjonen i hjemlandet mot konkurranse fra andre land. Når slike tiltak blir iverksatt omtales det ofte som proteksjonisme. Vi skal videre gjennomføre en generell utredning av handelshindringene toll og kvoterestriksjon. Hovedfokuset i oppgaven vil være på teorien om tollkvoter som er presentert av David W. Skully.

2.2.1 Toll

Toll på import (innførselstoll), er en skatt som må betales for å importere en type vare. Innførselstoll er et viktig verktøy som kan anvendes for å beskytte et land fra internasjonal konkurranse og er samtidig en inntekt for det offentlige. Frem til begynnelsen av 1900-tallet var tollinntekter statens viktigste inntektskilde, men utgjorde i 2004 "bare" 1,6 milliarder kr (Store norske leksikon 2009).

Effekten av toll i et lite land

Ved å bruke tilbud og etterspørselskurvene fra forrige eksempel, kan vi vise hva som skjer når et lite land innfører toll på import. Vi har tidligere forklart at et lite land som importerer er "pristakere" i markedet. Dersom de innfører toll på en vare, vil dette således ikke påvirke verdensprisen.

Figur 2.2: tollavgift på import for et lite land

(Feenstra og Taylor 2014, 243).

For å illustrere effekten innførselen av toll har, starter vi med utgangspunkt i frihandel, der importen utgjorde $M_1 (D_1 - S_1)$. Den utenlandske eksportkurven X^* er horisontal på linje med verdensprisen som er konstant.

Innførselen av toll t (verdien av toll), fører til at eksportkurven skifter opp med t , som gir en ny eksportkurve $X^* + t$, samt en høyere pris på godet $P^W + t$. Det vil si at prisen på varen i hjemlandet blir dyrere for konsumentene, da prisen øker med tilsvarende toll. Som følge av prisøkningen synker etterspørselen etter godet til D_2 , mens tilbudet øker til S_2 . Importen reduseres da til $M_2 (D_2 - S_2)$.

Effekten av toll t , kan illustreres ved å analysere produsent og konsumentoverskuddet, samt statens inntekter. Konsumentoverskuddet faller med områdene $a + b + c + d$, mens produsentoverskuddet øker med område a . I tillegg til at toll t påvirker konsument og produsentoverskudd, gir den også en inntekt til staten som tilsvarer området c . Effekten på velferden kan nå regnes ut ved å summere konsument og produsentoverskudd samt inntektene staten mottar.

<i>Reduksjon i konsumentoverskudd:</i>	$-(a + b + c + d)$
<i>Økning i Produsentoverskudd:</i>	$+ a$
<i>Inntekter til staten:</i>	$+ c$
<i>Nettoeffekt på velferd:</i>	$-(b + d)$

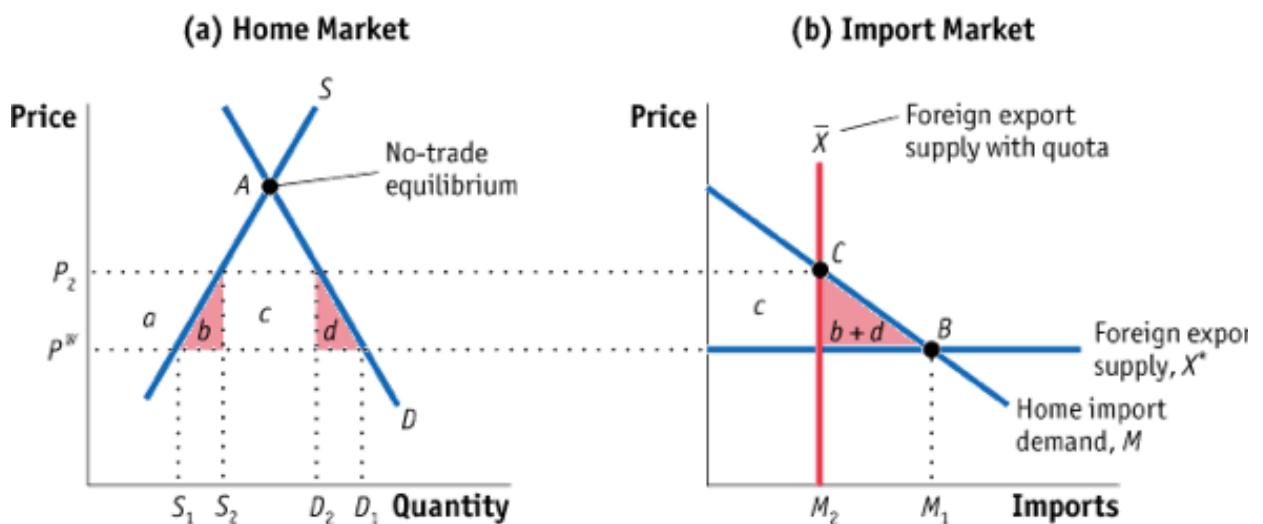
Triangelene $b + d$ utgjør dermed dødvektstapet som oppstår ved innførselen av toll t . Dødvektstapet forekommer fordi gevinsten produsentene opplever, og tollinntekten til staten bare delvis utligner taper konsumentene påføres (Feenstra og Taylor 2014 242-245).

2.2.2 Importkvote

En importkvote er en volumrestriksjon for et bestemt produkt som kan importeres i løpet av en gitt periode. Importkvoten blir ofte brukt som et tiltak for å beskytte nasjonal industri. Den bidrar til å opprettholde en rettferdig balanse i markedet slik at innenlandske produsenter makter å konkurrere med produsenter utenfor landets grenser. Dette gjøres ved å sette et øvre tak for import, som igjen vil føre til at varen blir dyrere enn den ellers ville vært.

Effekten av en kvote i et lite land

Importkvoten er restriktiv i den forstand at den begrenser mengden av import i absolutte termer: når kvotemengden er oppfylt, er det ikke mulig å importere ytterligere. For at importkvoten skal være effektiv forutsettes det at det øvre taket for import er lavere enn importen under frihandel, og kvoten er da kjent som en bindende kvote. Er kvoten lik eller høyere enn under frihandel, ikke-bindende, fortsetter handel som vanlig og kvoten har ingen effekt.

Figur 2.3: Effekten av en kvote for et lite land

(Feenstra og Taylor 2014, 264)

Effekten av en importkvote vil ha tilsynelatende likt dødvektstap som ved innførsel av toll. Utfallet ville blitt helt likt dersom tariffen som ble brukt tilsvarte $P_2 - P_w$, og vi kan dermed si at det for hvert nivå av en importkvote vil være en tilsvarende importtoll som fører til samme importvolum og pris i hjemlandet. Vi ser av illustrasjonene at det eneste som avviker fra innførsel av toll er at kvoten fremtrer som en vertikal linje og danner en pris (P_2) hvor utlandets tilbud av eksport med kvoterestriksjon (X) treffer det importerende landets etterspørsel (M). Under frihandel finner vi likevektspunktet i punkt B, hvor tilbudet av utenlandsk eksport (X^*), treffer hjemlandets etterspørsel av import (M). Som allerede nevnt danner kvoterestriksjonen en ny pris (P_2), som således danner er dødvektstap illustrert av triangelet $b + d$ (Feenstra og Taylor 2014, 263-264).

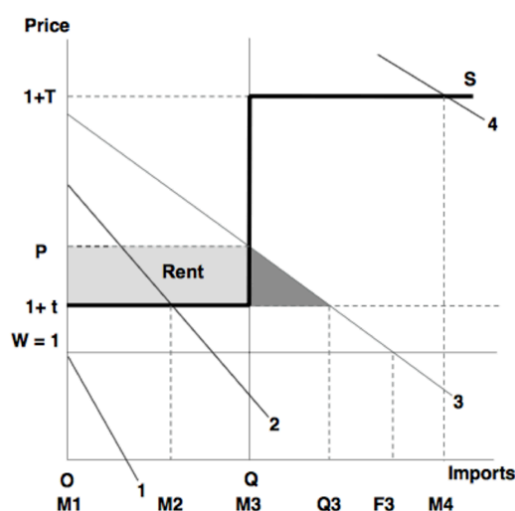
Det som skiller en kvoterestriksjon og innførsel av toll er område c , som her representerer kvoterenten. Kvoterenten består av differansen mellom prisen i det importerende landet

(P_2) og verdensprisen (P^w) multiplisert med importvolumet (M_2). Under en kvoterestriksjon er det importøren av godet som vil kunne oppnå denne gevinsten ved å selge importen på hjemmemarkedet. (Feenstra og Taylor 2014, 265-268) identifiserer fire ulike måter å allokere kvoterenten på:

1. Tildele kvoten til firmaer i hjemmemarkedet
2. Tilkarringsvirksomhet (Rent-seeking)
3. Auksjon
4. Frivillige eksportrestriksjoner

2.2.3 Tollkvote

Som nevnt i innledningen ble restriksjonen mot absolutt mengderegulering, altså bruken av kvoter som handelshindring, vedtatt under Uruguayrundens avtale om landbruk i 1996 (Skully 2001, 1). Avtalen førte til at land som anvendte kvoter, kunne gå over til å bruke tollkvoter (tariff-rate quotas). Tollkvoter anses ikke som absolutt mengderegulerende, da man til enhver tid har anledning til å importere ytterligere etter at den respektive kvoten har blitt utnyttet. Tollkvoter består av en toll med to nivåer, der det første nivået innebærer en lavere toll t på en bestemt mengde import Q , mens det på nivå to kreves en vesentlig høyere toll T for å importere ytterligere. Det andre nivået kan resultere i at en tollkvote fungerer tilsvarende som en ordinær mengderegulerende kvote, ved at tollen settes til et nivå som gjør ytterligere import ulønnsomt. Da Norge har en tollfri importkvote på ost, vil modellen Skully utviklet således være den relevante for utredningen.

Figur 2.4: Tollkvoters effekt på importtettersspørsmål

(Skully 2001, 2)

Tilbudskurven for eksport til importmarkedet består i figuren av de to fremhevede horisontale linjene. Den nederste linjen representerer import innenfor kvoten, og går fra 0 til Q til prisen $1 + t$, som er verdens prisen for ost + toll t . Den andre linjen representerer importen utenfor kvoten Q , til prisen $1 + T$, der T er den vesentlig høyere toll som må betales for å importere utenfor kvoten. For å si noe om hvilken effekt en tollkvote har på import, må man se på importetterspørselen. Dette kan avleses i figur 2.4, der fire forskjellige scenarioer er tegnet.

I scenario 1, er etterspørselen så minimal at importen blir null $M1 = 0$.

I scenario 2, er etterspørselen tilstrekkelig, slik at importen vil utgjøre $M2$, men vil derimot ikke være stor nok til å gjøre kvoten bindende. Så lenge importen tilfredsstiller innenlandsk etterspørsel ved et kvantum mindre enn Q , vil tollkvoten således fungere som en ordinær toll tilsvarende t .

I scenario 3 derimot, blir kvoten bindende. Importen hadde vært tilsvarende Q_3 dersom en ordinær toll hadde blitt anvendt istedenfor en tollkvote, altså større enn Q . Det vil si at tollkvoten hindrer import tilsvarende Q_3 som hadde forekommet til toll t , samt import tilsvarende F_3 dersom det hadde vært frihandel. Velferdstapet som forekommer av tollkvoten versus en toll tilsvarende t illustreres her av det mørke skraverete området.

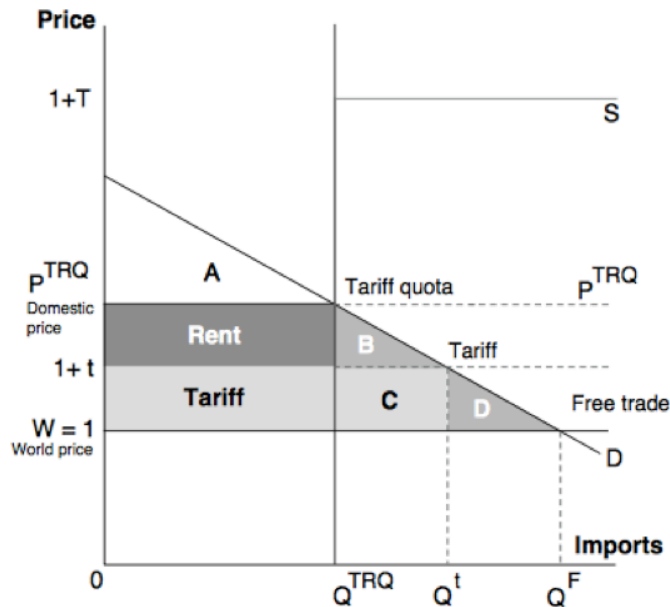
I Scenario 4 er etterspørselen stor nok til at det vil forekomme import utenfor kvoten. Importen er da ikke begrenset av kvoten Q . Dette fører til at den innenlandske prisen vil øke til $P = 1 + T$. Dette vil da føre til at det vil være mulig å importere mengden Q til prisen tilsvarende $1 + t$, og selge til $1 + T$. Kvoterenten $T - t$ blir da svært høy (Skully 2001, 2).

Administrasjon av tollkvotene

WTO identifiserer syv forskjellige metoder for å administrere tollkvoter (Skully 2001,4):

1. Anvendt toll
2. Lisensordning på etterspørsel
3. "Første-mann-til-mølla" prinsippet
4. Historisk allokering
5. Auksjon
6. Offentlig handelsselskap
7. En miks av to eller flere av metodene ovenfor

Metoden som velges for å tildele kvoter kan i stor grad påvirke handelsflyt og distribusjon av kvoterenten, og blir derav et politisk tema (Hranaiova 2006, 339). Vi skal nå gjøre en generell velferdsanalyse ved hjelp av figur 2.5 for å illustrere hva som skjer når man anvender tollkvoter. Deretter forklarer vi de fem første metodene for å administrere kvotene listet ovenfor.

Figur 2.5: Økonomisk analyse av tollkvotenes administrative metoder
(Skully 2001,7)

Den internasjonale tilbudskurven er horisontal med en verdenspris på 1 ($W=1$). Dersom det innføres en toll t på verdensprisen skifter således importtilbudskurven opp til $1+t$ inntil man når import på et volum tilsvarende Q^{TRQ} . Dersom det importeres etter kvoten er fylt, skifter tilbudskurven vertikalt oppover til $1+T$.

Hvis vi igjen ser for oss en situasjon med frihandel, vil importen utgjøre Q^F til en pris lik $P = W = 1$. Samfunnsøkonomisk overskudd utgjør da de navngitte områdene: $A + Rent + Tariff + B + C + D$ i figuren.

Ved en anvendt toll reduseres importen Q^t til en pris lik $P = 1 + t$. Konsumentoverskuddet består da av områdene: $A + Rent + B$, hvor statens inntekter utgjør: $Tariff + C$. Det oppstår et dødvektstap på område D ved innførsel av tollene t .

Ved å anvende en tollkvote blir derimot importen redusert til Q^{TRQ} til en pris lik P^{TRQ} . Konsumentoverskuddet blir da tilsvarende redusert til området A, mens statens inntekter reduseres til området *Tariff*. Området *Rent* representerer her arbitrasjemuligheten der det er mulig å importere til prisen $1 + t$ og selge til prisen P^{TRQ} . Dette kan resultere i en uønsket situasjon kalt tilkarringsvirksomhet (Skully 2001, 7; Kreuger 1974, 292).

Auksjon

Verdien på å kunne importere ved en tollkvote tilsvarende $R = P^{TRQ} - (1 + t)$. Effektive bedrifter vil derfor by R for å tilegne seg kvoten, mens ulønnsomme bedrifter ikke vil være villig til å by R for kvoterettigheten. Allokering ved bruk av auksjon vil derfor være hensiktsmessig for å hindre at ulønnsomme bedrifter kaprer kvotene, samt ha en nøytraliserende effekt på kvoterenten.

Det samfunnsøkonomiske overskuddet vil ved auksjon tilsvare området: $A +$ auksjonsinntekter til staten. Overskuddet ved auksjon vil derfor svare til overskuddet som foreligger ved å anvende en ren toll der overskuddet er området: $A + \textit{Tariff}$ (Skully 2001,8).

Lisensordning på etterspørsel

Lisensordning på etterspørsel, populært kalt "nykommerkvoten", er en metode for fordeling som tidligere ble anvendt i Norge. Det som skiller lisensordning på etterspørsel fra anvendt toll er at mengden etterspurt overskrider den totale kvoten. Dette fører til at tildelt kvantum blir redusert *pro rata*. Det vil si at mengden som tildeles baseres på den totale mengden som blir etterspurt av alle aktørene. Hvis den totale mengden etterspurt overskrider den totale kvoten, vil hver aktør motta en proporsjonal mengde av kvoten. Det fungerer slik at hvis en aktør i etterspør Q_i kvoter, vil de bli tildelt $Q_i / \sum_j Q_j$, der n er antall aktører som søker på kvoten (Hranaiova 2006, 338-340).

Ineffektivitet vil oppstå ved å anvende lisensordning på etterspørsel fordi det gjør ineffektive aktører i stand til å "karre til seg" kvoter. Slike aktører ville ikke ha tilegnet seg kvotene dersom auksjon alene ble brukt som tildelingsmetode (Hranaiova 2006, 345).

Historisk allokering

Allokering av kvoter ved hjelp av historisk allokering kan bli sett på som en ekstrem form for førstemann-til-mølla metoden, da tildeling baseres på import mange år tilbake. I motsetning til lisensordning på etterspørsel og første-mann-til-mølla, der neste års tildeling

av kvoter er basert på enten søknad eller faktisk import i kvoteåret, fungerer historisk allokering i prinsipp som en engangsfordeling. Et eksempel på dette er USA sine importkvoter på sukker mellom 1931 og 1948. Kvotene som ble tildelt aktørene var basert på faktisk import mellom 1931-33, og denne basisen for allokering forble uendret frem til 1948 (Skully 2001, 12).

"Første-mann-til-mølla" prinsippet

"Første-mann-til-mølla" prinsippet fungerer slik at aktørene kan importere tollfritt frem til kvoten er fullt utnyttet. Det vil si, de som er først ute til å importere før kvoten er utnyttet, får da importere tollfritt.

Det er fordeler og ulemper knyttet til bruk av denne metoden for tildeling. Metoden er enkel å anvende i den forstand at det kun kreves at systemet oppdateres, slik at aktørene har tilgang til informasjon om hvor mye av kvoten som gjenstår. Det kan derimot oppstå problemer for aktører dersom systemet for kvoteutnyttelsen ikke er tilstrekkelig oppdatert. Hvis det er vanskelig for en aktør å vite om deres import havner innenfor kvoten, kan det føre til at de velger å ikke importere for å unngå tollene T som forekommer utenfor kvoten. Dette kan da føre til at kvoten ikke blir fullt utnyttet. Skully beskriver scenarioer der staten kan utnytte dette til sin fordel dersom de ikke ønsker at kvoten skal bli fullt utnyttet av proteksjonistiske grunner, eller at de ønsker å oppnå ekstra tollinntekter fra import utenfor kvoten. Dette kan da gjøres ved at de signaliserer at kvoten er fullt utnyttet når den i realiteten ikke er det, eller motsatt at de signaliserer at den ikke er fullt utnyttet når den i realiteten er det. Bruken av metoden kan også føre til unødvendige innenlandske lagringskostnader samt innenlandsk nedgang i priser (Skully 2001,10).

2.3 KVOTERENTEN

Man vil ofte kunne oppleve ulike offentlige restriksjoner på den økonomiske aktiviteten i markedsorienterte økonomier. Disse restriksjonene gir opphav til en mengde forskjellige renter som folk ofte konkurrerer om (Krueger 1974, 291).

Kvoterenten som oppstår under en kvoterestriksjon gir en unik mulighet til å tjene ekstra profitt, og kampen om kvoterenten kan ofte føre til tilkarringsvirksomhet.

Tilkarringsvirksomhet betegner en situasjon hvor et individ, en gruppe eller en organisasjon gjennomfører handlinger med den hensikt å påvirke eller dra nytte av regulatoriske

beslutninger for å selv oppnå en gevinst, fremfor å fremme velferd gjennom handel eller produksjon av varer og tjenester. Dette innebærer dermed handlinger som både er samfunnsineffektive og handlinger som ikke ville blitt gjennomført dersom muligheten til å utnytte reguleringene ikke var tilstede. I en slik situasjon vil ressurser bli brukt, men ingen ny velferd blir skapt og nettoeffekten på velferd som følge av tilkarringsvirksomhet vil reduseres (Krueger 1974). En konsekvens av slik tilkarringsvirksomhet er at det kan oppstå avsporing fra produktive ressurser til tilpassede aktiviteter, som igjen resulterer i en skjev fordeling av ressurser i økonomien (Chakraborty og Dabla-Norris 2005).

Gevinstene som kan tilegnes ved tilkarringsvirksomhet kan ha opphav i mange ulike restriksjoner, hvorav innførsel av kvoter er en av disse. Tilkarringsvirksomhet er ofte konkurransepreget og ressurskrevende. Små og mellomstore bedrifter, som ellers ikke kunne ha drevet lønnsomt, har da mulighet til å oppnå profitt på grunn av kvotene de blir tildelt og at de kan importere til en pris $1 + t$ samtidig som de kan selge i hjemmemarkedet til en pris P^{TRQ} (Skully 2001, figur 2.5). Det skal påpekes at bedriftene som systematisk driver med tilkarringsvirksomhet har ansatte som jobber særskilt for å tilegne bedriftene kvoterettigheter (Krueger 1974, 292).

Utgangspunktet for litteraturen om tilkarringsvirksomhet er ofte ansett for å være Gordon Tullock sin artikkel om "Welfare Costs of Tariffs, Monopolies, and Theft" fra 1967, hvor han kom frem til at ressurser som ble brukt i disse aktivitetene burde bli regnet som en kostnad for samfunnet (Congleton, Hillman og Konrad 2008). Noen år senere utviklet Anne O. Krueger (1974) begrepet "rent seeking", samt en modell for disse aktivitetene. Artikkelen "The Social Costs of Monopoly and Regulation", skrevet av Richard A. Posner (1975), har også vært med på å forme teorien om kvoterenten og tilkarringsvirksomhet.

Det er to ulike måter å tilegne seg økt tildeling av kvoter, enten gjennom å kjøpe andres kvoter eller gjennom tilkarringsvirksomhet. Av politiske årsaker vil det i noen tilfeller være forbud mot å selge tildelt kvote videre. Dette var tilfellet for ostekvoten tidligere. I et slikt tilfelle vil det kun være en mulighet for å øke sin egen tildelingen av kvoter; gjennom tilkarringsvirksomhet. Det vil da ikke være noen øvre grense satt av markedsprisen og det vil således være sannsynlig at kostnadene av tilkarringsvirksomhet øker (Boyce 1998, 284-285).

I Krueger sin artikkel om tilkarringsvirksomhet hevdes det at problemet med grunnleggende modeller er at de ikke tar hensyn til ekstrakostnader som oppstår når det forekommer konkurranse om kvoterenten. Videre konkluderes det med at det er langt større samfunnsøkonomiske kostander knyttet til bruken av importkvoter enn bruken av toll, og at dette vil belyses dersom man inkluderer kostnadene av tilkarringsvirksomhet (Krueger 1974).

3. METODE

Vi har nå tatt for oss relevant teori innenfor temaet. Vi skal videre fokusere på hvilken forskningsmetode som passer best til vår problemstilling.

3.1 FORSKNINGSDESIGN

Som tidligere nevnt er vår problemstilling som følger:

”Hvorfor er valg av tildelingsmetode for ostekvotene viktig for Norge?”

Problemstillingen kan besvares tilfredsstillende ved enten kvalitativ eller kvantitativ tilnærming. For å få tilstrekkelig innsikt og besvare denne problemstillingen på best mulig måte, har vi derimot valgt å bruke en blanding av kvalitativ og kvantitativ metode. Når data fra begge metodetilnærmingene brukes for å belyse samme problemstilling, brukes gjerne betegnelsen *blandet metodebruk* eller *triangulering*³ (Creswell 2014, 14).

I denne oppgaven vil vi anvende det Creswell omtaler som konvergent parallelt blandet metode design.⁴ Dette designet går ut på å hente inn både kvalitative og kvantitative data, analysere de separat for så å sammenlikne resultatene og se om funnene bekrefter hverandre. Hovedantakelsen i dette forskningsdesignet er at datainnsamlingen fra begge metoder skal gi ulik type informasjon, både dybde og bredde, men at de til sammen skal gi et konsekvent svar (Creswell 2014, 219).

3.1.1 Begrunnelse og kritikk

Anvendelse av blandet metode slo for alvor igjennom på slutten av 1980-tallet (Creswell 2014, 14), og er derav et relativt nytt ”fenomen”. Inntil da skilte litteraturen strengt mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Ideen om å kombinere begge metodene startet med tanker om at alle metoder har svakheter, og at innsamlingen av både kvalitativ og kvantitativ data ville være med på å dempe disse svakhetene (Creswell 2014, 15).

³ Videre vil vi benytte oss av begrepet blandet metode da dette gjenspeiler en direkte oversettelse av hva Creswell referer til som Mixed Methods (Creswell 2014)

⁴ Convergent Parallel Mixed Methods Design

Blandet metodebruk befinner seg i midten av kontinuumet mellom kvalitativ og kvantitativ metode da den inneholder elementer av begge metodene (Creswell 2014, 14-15). Bruken av blandet metode gir oss muligheten til å samle inn og analysere store mengder data gjennom kvantitativ metode samtidig som vi kan understøtte dette fra et kvalitativt perspektiv gjennom intervju med nøkkelpersoner. Som tidligere nevnt representerer kvalitative og kvantitative metoder hver sine svakheter, som blandet metode skal dempe. Det kan imidlertid være krevende å anvende blandet metode, da det blant annet er tidkrevende. Blandet metode vil også fremtre som mer krevende da man på en effektiv måte skal integrere resultater fra begge metodene som gjerne produserer svært ulike data og analysen gjerne produserer resultater i ulike dimensjoner (Morgan 2013, 64).

Med den type problemstilling vi har, ser vi det som vesentlig å kunne samle inn store mengder data for analyse. Samtidig finner vi det meget hensiktsmessig å understøtte funnene, samt få bekreftet eller avkreftet informasjon av nøkkelpersoner innenfor dette temaet.

3.2 DATAINNSAMLING

Datainnsamling omhandler å samle inn dokumentasjon eller data som gjenspeiler den virkeligheten som undersøkes. Datainnsamlingen går altså ut på å hente inn den relevante dataen som kan gi svar på problemstillingen. Dette kan gjøres på mange ulike måter og vil ofte variere avhengig av om undersøkelsen skal være kvalitativ eller kvantitativ, men uavhengig av dette er det viktig å ta stilling til hvem og hvor mange som skal delta i undersøkelsen (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 29).

Datainnsamling kan foregå enten fra primærkilder eller sekundærkilder. Primærkilder kan sies å være hovedkilden til begivenheten vi ønsker å undersøke. Informasjonen kommer derfor fra personer med førstehåndserfaring om det fenomenet vi ønsker å forske på. Det er den eldste bevarte kilden hva angår begivenheten og den kilden som ligger nærmest begivenheten i tid. Sekundærkilden bygger på eller henviser til primærkilden, og kan således karakteriseres som indirekte tilgang til begivenheten, hvor primærkilden kan karakteriseres som direkte tilgang til begivenheten (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 100).

Da det allerede er en del informasjon rundt tildeling av ostekvoter tilgjengelig, valgte vi å først danne oss et helhetsinntrykk gjennom sekundærdata. Dette innebar blant annet å lese oss opp på relevante teoretiske modeller om toll og kvoter, samt tidsskrifter og regelverk hva angår importen av ost fra EU til Norge. Da dette området representerer mye og kompleks informasjon fant vi det hensiktsmessig etter mye sekundærlesing å innhente primærdata fra nøkkelinformanter med solid kompetanse rundt temaet. Vi postulerte at dette ville gi oss dybdekunnskaper og tilleggsinformasjon skreddersydd til vår problemstilling, hvor sekundærdata ikke fremstår som tilstrekkelig.

Hovedutfordringen ved innsamling av data ved anvendelsen av forskningsdesignet vi har valgt er at all data, både kvalitative og kvantitative, skal samles inn ved bruk av de samme eller parallelle variabler, konstruksjoner eller konsepter (Creswell 2014, 222).

Vi har valgt å presentere vår kvalitative og kvantitative datainnsamling separert, da dette blir gjennomført på to relativt ulike måter.

3.2.1 Kvalitativ datainnsamling

Det er to grunnleggende metoder for å innhente data i kvalitativt forskningsdesign: observasjon og intervju. Intervju egner seg når informantene er nøkkelpersoner innenfor emnet og forskeren føler et behov for å gi informantene en større frihet til å uttrykke sine erfaringer og oppfatninger. Innsamlingen av den kvalitative dataen vil bli gjennomført gjennom et delvis strukturert intervju. Vi har valgt å ha intervjuet delvis strukturert da et slikt intervju kjennetegnes av at man har en overordnet intervjuguide som utgangspunkt, der spørsmålene og rekkefølgen på disse kan variere. Vi mener derfor at intervju, delvis strukturert, passer godt da vi selv har spørsmål vi ønsker å få svar på, samtidig som vi ikke ønsker å utelukke eventuelle tilleggsspørsmål som vil kunne oppstå eller om de vi intervjuer skulle tenke at annen informasjon de besitter vil være sentral for vår oppgave (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2016, 95;146;148)

Vi kontaktet Landbruksdirektoratet hvor de har en egen seksjon for import, hvorav importen av ost fra EU er inkludert. Vi fikk raskt svar av Harald Weie, seksjonssjef for import hos Landbruksdirektoratet, som var svært positiv til vår forespørsel.

Utforming av intervjuguide

Vår intervjuguide ble formet på bakgrunn av innhenting av sekundærdata og er som nevnt ovenfor delvis strukturert. Dette gir en fin balanse mellom standardisering og fleksibilitet. Vi har spørsmål som er sentrale for problemstillingen, som det er essensielt at vi får svar på gjennom intervjuet, men vi ønsker samtidig å oppmuntre informantene til å utdype ulike temaer der de ser dette som hensiktsmessig. Et delvis strukturert intervju vil kreve at vi som intervjuere evner å tilpasse oss konteksten, samt at vi er i stand til å enten omformulere allerede forberedte spørsmål eller formulere nye spørsmål som underbygger vår problemstilling. I utgangspunktet skal et delvis strukturert intervju bestå av enkle spørsmål fattet i korthet. Vårt intervju gjenspeiler ikke dette, men vi har valgt å inkludere noen litt mer kompliserte spørsmål da disse er sentrale for vår problemstilling, samt at vi har et inntrykk av at våre informanter sitter med betydelige kunnskaper på dette området. Vedlegg 7.2 viser hvordan vi har valgt å legge opp intervjuet. I og med at vi har valgt et delvis strukturert intervju representerer dette mest sannsynlig ikke virkeligheten av intervjuet (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2016, 149;154).

3.2.2 Kvantitativ datainnsamling

Hvor kvalitative metoder operer med tekst, anvender man tall i kvantitative metoder. Kvantitative metoder kjennetegnes derav av at dataene som skal analyseres forekommer i en form som gjør at de kan telles (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2016, 239;279). Det er gjerne slik at kvantitativ datainnsamling er representert med et spørreskjema som besvares av et utvalg av populasjonen. Ofte vil enhetene for kvantitativ datainnsamling være individer, men i vårt tilfelle vil enhetene vi ser på være representert av ostekvoter. Innsamlet data vil i vårt tilfelle bestå av detaljerte rapporter fra Landbruksdirektoratet som omhandler utviklingen av og de ulike tollsatsene på, importen av ost til Norge. Vår intensjon er å analysere disse datamengdene basert på vår problemstilling, og presentere de i ulike forenklede diagrammer.

3.3 RELIABILITET OG VALIDITET

Reliabilitet omhandler datas pålitelighet i forskningen, derunder dataens nøyaktighet, hvilke data som brukes, hvordan den er samlet inn og hvordan den blir bearbeidet. Det finnes ulike måter å teste undersøkelsens reliabilitet på. Samme undersøkelse kan blant annet gjennomføres på samme utvalg mer enn en gang. En annen mulighet for å teste reliabiliteten er at samme fenomen blir forsket på av flere personer. Like resultater gjenspeiler høy reliabilitet (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 36).

Validitet sier noe om hvor godt den innsamlede dataen representerer fenomenet, samt hvor troverdig eller gyldig undersøkelsen som er utført kan sies å være. Validitet gir oss dermed innblikk i om problemstillingen er besvart, og hvorvidt man med hensyn til både problemstilling og formål med undersøkelsen kan trekke gyldige slutninger fra innsamlet data. Vi skiller mellom ulike former for validitet; begrepsvaliditet, ytre validitet og intern validitet. Ytre validitet gir indikasjon på om resultatene fra studiet kan generaliseres, altså om de kan gjelde for en større datamengde enn hva som ble undersøkt i studien. Studiet har intern validitet om funnene kan forklares gjennom den antatte hypotesen.

Begrepsvaliditet omhandler relasjonen mellom dataene som er innhentet og det fenomenet som skal undersøkes (Johannessen, Tufte og Christoffersen 2016, 66;311;389).

Validitet og reliabiliteten ved bruk av konvergent metode vil da basere seg på både kvalitativ og kvantitativ validitet og reliabilitet. Validiteten og reliabiliteten kan tenkes å styrkes av at forskningen er innhentet ved to ulike metoder, samtidig kan det oppstå problemer ved sammenlikning av resultater fra kvalitative og kvantitative data. Det er også mulig at validiteten og reliabiliteten i oppgaven kan bli noe svekket av at utvalget for både kvalitative og kvantitative data er noe lavt.

4. ANALYSE AV OSTEMARKEDET I NORGE

I denne utredningen ønsket vi å finne ut hvorfor valg av tildelingsmetode av ostekvotene er viktig for Norge, sett fra ulike perspektiver. For å få innblikk i dette har vi samlet inn data som omhandler importen av ost som har forekommet ved de forskjellige tildelingsmetodene fra internett og gjennom intervju med Landbruksdirektoratet. Vi har sett på hva som har blitt lagt vekt på da systemet gikk gjennom større endringer i 2012 og 2014, for å forsøke å få innblikk i hvilket resultat som ønskes fra tildelingsmetodene. I teorikapitlet gjennomførte vi generelle analyser av tildelingsmetodene som er anerkjent av WTO, der to av de tidligere har blitt anvendt i Norge. Vi skal nå gjennomføre en analyse av de tidligere anvendte tildelingsmetodene og forklare hvorfor de ble erstattet. Deretter drøfter vi styrker og svakheter ved dagens system, samt gir en kort innføring i hva den nye økningen innebærer.

Sølve Folkestad Dahl skrev i 2013 en masteroppgave i samarbeid med Landbruksdirektoratet (tidligere Statens Landbruksforvaltning) der problemstillingen var: "Hvilken tildelingsmetode for ostekvoter bør Norge velge?". Utredningen baserte seg på en samfunnsøkonomisk analyse av forskjellige tildelingsmetoder, der konklusjonen var at Norge burde anvende en "variant 3"; det australske lisensieringssystemet. Det er dette systemet Norge anvender i dag på 4 500 tonn av kvoten.

4.1 OSTEMARKEDET I NORGE I DAG

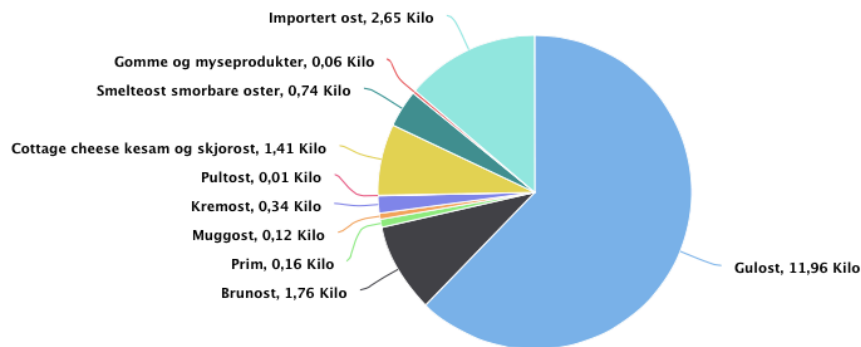
I løpet av 2016 spiste hver nordmann i gjennomsnitt 19,22 kilogram med ost. Dette tilsvarer et landsomfattende konsum rett i underkant av 100 000 tonn ost i løpet av 2016.⁵ Dette tallet tar hensyn til utallige ostetyper som finnes på markedet i Norge, alt fra tradisjonelle norske oster som gulost og brunost til nyere typer ferskoster⁶ som cottage cheese, kremost og kesam.

⁵ $(5\,196\,000 \cdot 19,22) / 1000 = 99\,867,12$.

Hvor 5 196 000 = befolkning i Norge pr. 10.05.17. og 19,22 = kilo konsumert pr. innbygger.

⁶ Ferskoster utgjør en gruppe ost som er laget av fersk ostemasse og er klare til å spises umiddelbart etter produksjon. Det er altså ingen modningstid på disse ostene.

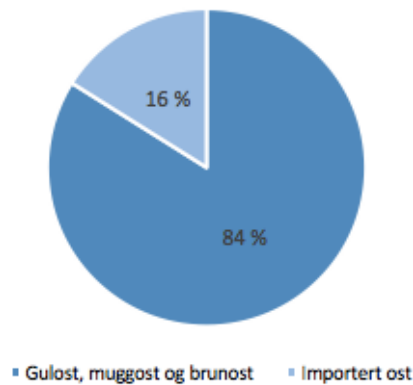
Totalt ost, 2016 (Kilo per person)

Figur 4.1: (Opplysningskontoret for meieriprodukter)

Tar vi kun hensyn til de mer tradisjonelle norske ostene slik som gulost, brunost og muggost konsumerer en nordmann i gjennomsnitt 13,84 kilogram ost i året. Importert ost⁷ utgjør da om lag 16 prosent av konsumert mengde (Opplysningskontoret for meieriprodukter).

Prosentandel av ost konsumert i Norge

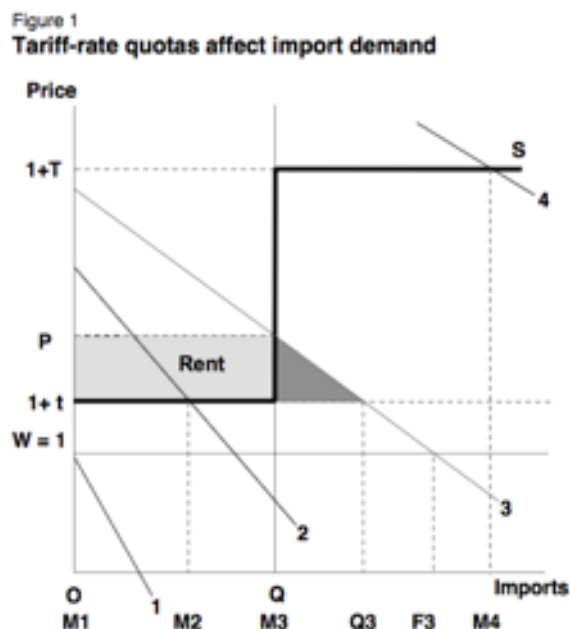
Figur 4.2: (Opplysningskontoret for meieriprodukter)

Den importerte osten består av mange ulike oster, og dette vil således ikke være en nøyaktig fremstilling av hvordan norsk ost konkurrerer mot importert ost. Figuren over gir likevel et indikasjon på hvor store markedsandeler importert ost har i Norge. En andel av den importerte osten består av oster som Norge ikke har mulighet til å produsere selv, og importeres således for å berike det norske ostemarkedet. Disse vil ikke være i direkte konkurranse med ost produsert i Norge.

⁷ 2,65 kilogram

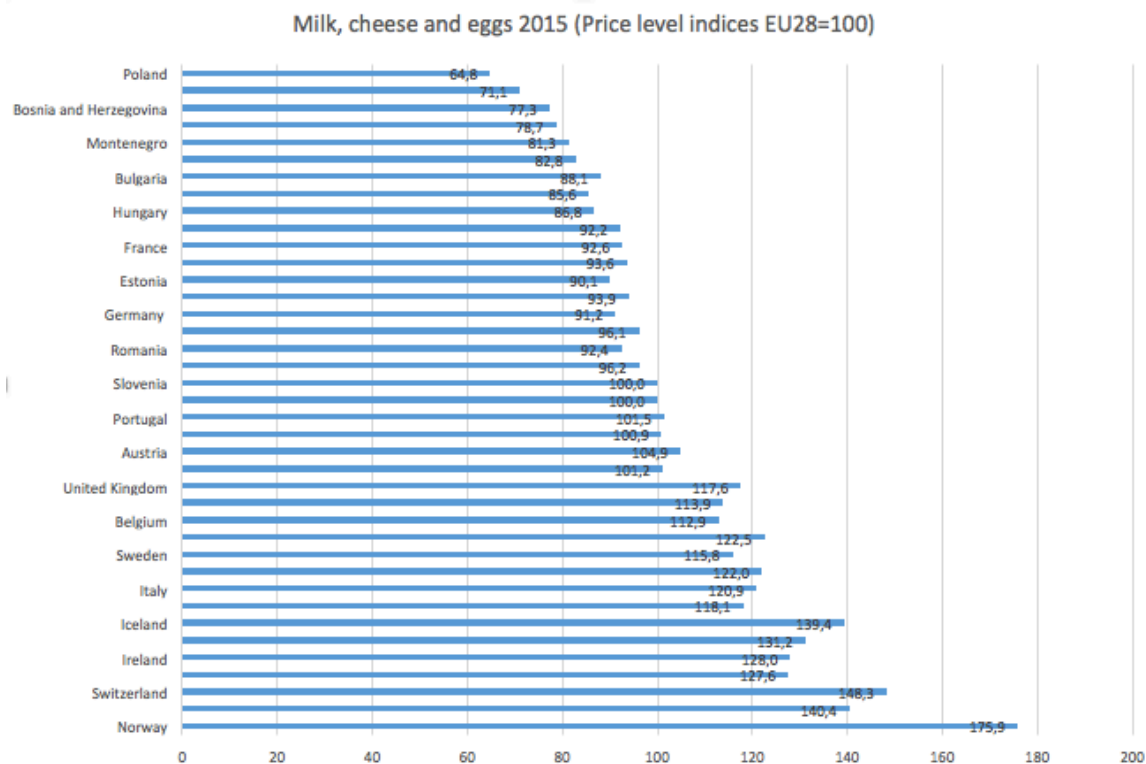
4.2 TOLLKVOTEN

Ostekvoten består som tidligere nevnt av totalt 7 200 tonn. 4 500 tonn lisensieres bort, mens de resterende 2 700 blir fordelt ved auksjon.

Figur 2.4: Tollkvoters effekt på importetterspørsel
(Skully 2001, 2)

Dersom vi igjen ser på modellen for tollkvoter utviklet av Skully, kan vi se at den nederste linjen i figuren representerer import innenfor kvoten der $Q = 7\,200$ tonn til prisen $w = 1$, da import innenfor avtalen med EU skjer tollfritt. Den andre linjen representerer importen utenfor kvoten Q , til prisen $1 + T$, der T er den vesentlig høyere toll som må betales for å importere utenfor kvoten. I Norge er etterspørselen stor nok til at import forekommer utenfor kvoten. Situasjonen tilsvarer således scenario 4 der det er mulig å importere til prisen $W = 1$ og selge til $1 + T$ som beskrevet i teorikapittelet. Prisen på ost i Norge er høy sammenlignet med prisen det kan importeres til. Kvotene blir følgelig svært ettertraktede da kvoterenten blir svært verdifull som følge av den høye prisforskjellen (Skully 2001, 2).

Figur 4.3: (Eurostat 2016)

Figur 4.3 viser til prisnivået mellom ulike land i Europa. Her kan vi se at gjennomsnittlig prisnivå i EU ligger på rundt 100, mens prisnivået i Norge ligger rundt 180. Det vil si at melk, ost og egg er om lag 80 prosent dyrere i Norge i forhold til snittet i EU.

4.3 TOLLSATSER

I St.meld.nr. 11 (2016-2017) står det i tollvernet for jordbruksvarer at tollvernet, samt prisene på import, er bestemmende for hvilket nivå norske priser kan ligge på før det er fare for at norske varer kan utkonkurreres av importerte varer. Tollsatsene og budsjettstøtten gjør det mulig for norske jordbruksprodukter å ligge på et nivå som gjør det lønnsomt til tross for kostnadsulempere som forekommer på grunn av klima, politikk og et generelt høyt kostnadsnivå. Det legges vekt på at importvernet skal gjennomføres slik at det beriker utvalget for norske forbrukere.

I intervju med Lillian Bjørnstad og Harald Weie hos Landbruksdirektoratet 22. mars 2017 fortalte de at forvaltning av tollvernet er fordelt på to seksjoner. Seksjonen de representerer forvalter tollvernet for såkalt basis landbruksvarer som ikke er videre bearbeidet. De sørger for at det blir lagt til rette for import av den mengden vi er forpliktet til, gjennom avtalen som har blitt inngått. De kan gjøre vurderinger underveis og sette ned

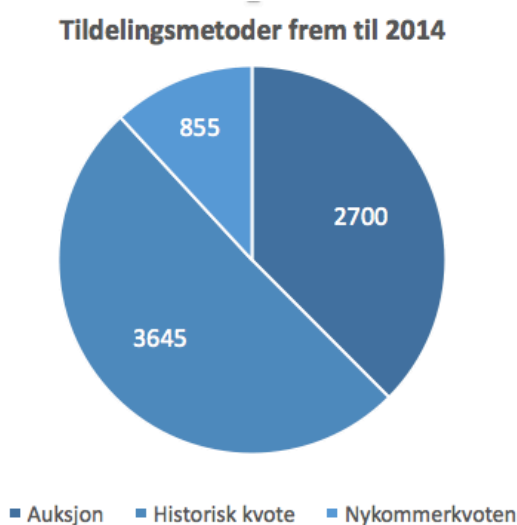
tollsats på enkelte oster, dersom det er for lite ost i det norske markedet, for å legge til rette for økt import av disse ostetyperne.

Posisjon 04.06 (se vedlegg 7.3) omhandler ost og ostemasse, der enkelte oster går under kronetoll og noen under prosenttoll. Samtlige oster som er oppført på denne listen kan importeres tollfritt innenfor kvoten på 7 200 tonn. Import utenfor kvoten kan importeres til de respektive satsene.

Det er satt en tilnærmet prohibitiv prosentsats på 277 prosent på såkalte standardoster (0,9097 og 0,09098). Norvegias ost legger beslag på en svært stor del av norsk melkeproduksjon. Formålet med prosentollen er å hindre at matvarekjeder for eksempel importerer store kvantum av Svensk husholdningsost til 27,15 per kilogram, og erstatter norske harde guloster med slike billigere alternativer.

Ostetyper som Roquefort, Gorgonzola, Brie og Camembert har fått kronetoll på 27,15 per kilogram. Landbruksdirektoratet er ikke bekymret for å få inn oster som beriker det norske ostemarkedet og som ikke direkte konkurrerer med norskproduserte oster. De ønsker å legge til rette for ost som gir et mangfoldig tilbud, men samtidig stenge ute masseproduserte oster som direkte konkurrerer med norsk ost.

4.4 TIDLIGERE ANVENDTE TILDELINGSMETODER

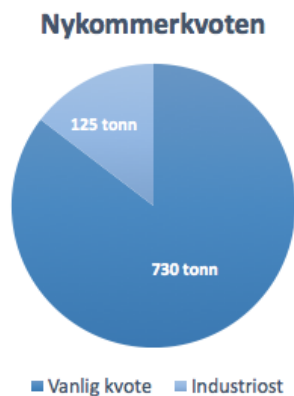

4.4.1 Nykommerkvoten

Denne metoden fungerer slik at aktører kan sende inn en søknad der de spesifiserer ønsket mengde import. Norge hadde frem til 2013 en slik kvote kalt "frikvote for nykommere". Den skulle legge til rette for nye aktører i markedet som ikke hadde opparbeidet seg historiske rettigheter til import, da systemet var basert på historisk prinsipp og nykommerkvoter (Skully 2001,9).

Nykommerkvoten besto totalt av 855 tonn, hvorav 730 tonn tilhørte vanlige kvote og 125 tonn var forbeholdt kvote til industriost (Statens Landbruksforvaltning 2012, 27). Det som skiller den vanlige kvoten fra industrikvoten er at "Kvoteandelene skal benyttes til import av mozzarellaost og ostepulver til produksjon av bearbeidede landbruksvarer⁸." Kvote ble fordelt etter prioritet og med hensyn til omsøkt mengde. Dersom søknadene oversteg fastsatt kvantum ble kvotene fordelt ved at søknader med samme prioritet ble avkortet med utgangspunkt i omsøkt mengde jf.§ 8-9 (2003).

Minimumskvantumet for fordeling av frikvotene utgjorde 2 tonn mens maksimumskvantumet var begrenset til 50 tonn (Regjeringen 2006).

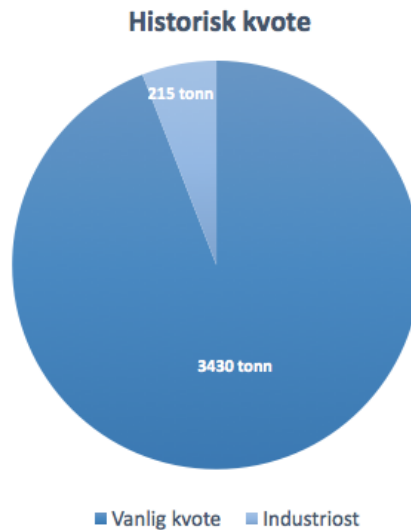

I intervju med Landbruksdirektøren 22. mars 2017 fortalte Harald Weie at systemet med nykommerkvoten var dysfunksjonelt. Det oppmuntret til oppretting av småselskaper som hadde som eneste formål å søke om ostekvoter, altså tilkarringsvirksomhet. Systemet med "nykommerkvoter" ble avviklet med virkning fra 1. januar 2014 (Statens Landbruksforvaltning 2013, 2).

⁸ Med bearbeidede landbruksvarer menes i denne paragraf varer som er omfattet av protokoll 3 tabell 1 vedlegg 3 i EØS-avtalen, jf. forskrift om fordeling av landbrukstollkvoter, jf. § 36 (2003).

4.4.2 Historisk kvote

Historisk kvote ble i likhet med nykommerkvoten anvendt som fordelingsmetode i Norge frem til 2014. Fordelingen av kvotene ble utført etter søknad fra bedrifter som historisk sett har hatt import. Fratrullet 855 tonn som var forbeholdt ”nykommerkvoten”, besto den historiske kvoten av 3 645 tonn, hvorav 215 tonn utgjorde kvoter for industriost (Statens Landbruksforvaltning 2012, 27).

I intervjuet med Landbruksdirektoratet, fortalt Harald Weie at systemet med fordeling basert på historisk prinsipp også var dysfunksjonelt. Det at systemet baserte seg på hvor mye ost en aktør importerte en gang tidlig på 2000-tallet forhindret markedsdynamikk, og var noe de ønsket å kvitte seg med. Det gjorde ikke saken bedre at ostene skulle sorteres i to forskjellige lister, der byråkratiet vurderte kvaliteten på de forskjellige ostene. Systemet ble i likhet med ”nykommerkvoter” avviklet med virkning fra 2014 (Statens Landbruksforvaltning 2013, 2).

4.5 DAGENS SYSTEM FOR TILDELING

I 2010 ble det besluttet at ostekvoten mellom Norge og EU skulle utvides fra 4 500 tonn til 7 200 tonn, dette ble iverksatt 1. januar 2012. Den utvidede delen andelen av kvoten skulle i følge avtalen auksjoneres bort. I samsvar med avtalen om utvidet handel ble det bestemt at fordelingsmetoden for de 4 500 tonnene skulle endres med virkning fra 1. januar 2014. Ved valg av ny fordelingsmetode opplyser Landbruksdirektoratet om at departementet la vekt på at:

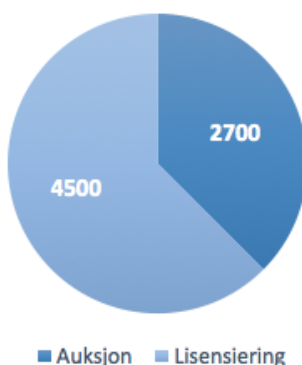
- *kvotene skulle fordeles på en rettferdig og transparent måte,*
- *være forutsigbar for markedsaktørene,*
- *sikre jevn og stabil tilførsel til markedet gjennom året,*
- *unngå store administrative kostnader både for myndighetene og søkerne og*
- *være i tråd med Norges internasjonale handelspolitiske forpliktelser.*

Før endringen ble delkvoten på 4 500 tonn som tidligere forklart fordelt etter historisk prinsipp og nykommerkvoten. Det ble som følge av avtalen bestemt at 4 500 tonn heretter skulle fordeles på grunnlag av verdien på aktørenes import de siste 24 måneder.

Fordelingen skulle skje etter verdi og ikke antall kilogram, for å oppmuntre til import av høykvalitets ost som beriker det norske markedet.

I intervjuet med Landbruksdirektoratet forklarte Harald Weie at det tidligere var en deling mellom harde oster og dessertoster, slik at det var en styring av hvilke typer oster som skulle importeres. Han mente at dette var et komplisert og rigid system som hindret markedsdynamikk. I avtalen ble det også besluttet at det ikke skulle foreligge begrensinger i ostetyper innenfor kvotene. Dette systemet ble derfor også avviklet fra 1. januar 2011 (Det Kongelige Landbruks- og Matdepartementet 2013 1-3).

Dagens system for tildeling

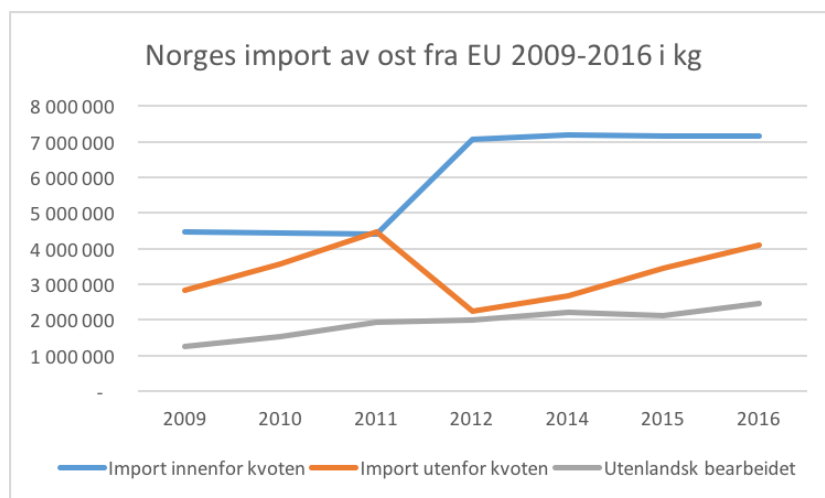

4.5.1 Lisensiering

Norge valgte i henhold til avtalen å lisensiere bort kvotene ut fra verdien på hver søkers import de siste 24 månedene som starter og slutter 1. oktober. Det ble i tillegg satt et øvre tak på hvor mye hver enkelt søker kunne få tildelt. Begrensningen ble satt til 30 prosent jf. Forskrift om fordeling av landbrukstollkvoter § 35 (2008).

Det ble bestemt at dersom en aktør ikke benytter hele kvoten, kan det resterende omsettes slik at kvotefyllingen sikres jf. § 41 (2008). Enkelte aktører viste bekymring i forhold til regelendringen rundt omsetning av kvotene, men departementet påpekte at dersom en aktør tilegner seg mer enn 30 prosent av kvoten ett år, vil ikke dette ha noen videre effekt på tildelingen da de hindres av taket på 30 prosent.

Det ble i tillegg satt et krav til at hver enkelt søker minimum må ha importert 15 tonn i kvalifiseringsperioden for å få tildelt kvoteandeler jf. § 34 (2008). Det tidligere systemet med en nykommerkvote på 730 tonn tillot små aktører å få tildelt kvoter på omlag 3 tonn. Den nye fordelingsmetoden med et minimumskrav på 15 tonn ville således hindre slike små selskapet fra å få tildelt kvoter. Det ble derfor bestemt at minstekravet det første året (2014) skulle settes til 3 tonn. Det ble deretter økt til 5 tonn i 2015 og til slutt 15 tonn i 2016. Dette var ment å gi små aktører mulighet til å opparbeide seg tilstrekkelig import for å kvalifisere seg for tildeling senere. Det ble i tillegg påpekt at nykommere som entrer markedet etter regelendringer får mulighet til tilegne seg kvoter gjennom auksjon (Det Kongelige Landbruks- og Matdepartementet 2013, 5-6).

Figur 4.4: Importen av ost til Norge fra EU 2009-2016
(Landbruksdirektoratet 2017)

Rett etter utvidelsen av kvoten i 2011 fra 4 500 til 7 200 tonn, kan vi se en sterk nedgang i import utenfor kvoten. Fra 2012 frem til 2016 økte importen igjen. Det kan se ut til at lisensieringsmetoden fører til at aktører importerer stadig mer utenfor kvoten. I 2016 importerte vi omlag 50 prosent av hva hele kvoten består av utenfor kvoten.

Retten til å importere tollfritt er svært verdifull. Da import utenfor kvoten blir inkludert i beregningsgrunnlaget for tildeling, kan det påvirke hvor mye en aktør velger å importere innenfor en gitt periode. Generalsekretær i Bondelaget Per Skorge uttalte i intervjuet med Bondebladet 17. februar 2017 at de store kjedene kan utnytte det nye systemet. De har større mulighet til å lagre og selge produktene enn de små aktørene. De har derfor anledning til å importere mer utenfor kvoten med lavere risiko, da de har flere kvoter å fordele kostnadene som forekommer på import utenfor kvoten på. Aom vist i tabell 4.1 har Norgesgruppen, Coop og Rema har økt sin andel av den tollfrie kvoten fra 52 prosent i 2015 til 64 prosent i 2017 (Sunde 2017).

Tildeling av kvotene 2017		
Bedrift	Antall kg	Andel
CoopNorgeHandel	749 119,00	16,65 %
RemaDistribusjonImport	799 725,00	17,77 %
Norgesgruppen	1 347 380,00	29,94 %
Andre importører	1 603 776,00	35,64 %
De tre store	2 896 224,00	64,36 %
Total	4 500 000,00	100,0 %

Tabell 4.1: (Landbruksdirektoratet 2016)

Dersom beregningsgrunnlaget alene var basert på import innenfor kvoten, ville aktører kun hatt mulighet til å opparbeide seg et større grunnlag for tildeling ved kjøp av auksjonskvotene. I intervju med Landbruksdirektoratet 22. mars 2017 forklarte Harald Weie at utfallet ville vært bedre fra et samfunnsøkonomisk perspektiv, men et mindre bra resultat sett fra et politisk perspektiv. "Problemet er at man vil drive opp auksjonsprovenyet", forklarte han.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbud, Tine, Norsk Landbrukssamvirke og Norges Bondelag uttrykte bekymring for at det nye systemet for tildeling ville virke importdrivende da det var under utvikling. De ønsket derfor at import utenfor kvoten skulle

vektes lavere enn import innenfor kvoten, for å redusere incentivet for å importere utenfor kvoten. Dette forslaget ble derimot avvist, da nye aktører som ikke har tilegnet seg betydelig andel av kvoten tidligere, ikke ville ha mulighet til å opparbeide seg kvoteandeler dersom de ikke hadde mulighet til å importere utenfor kvoten. (Det Kongelige Landbruks- og Matdepartement 2013, 4).

4.5.2 Auksjon

Auksjon er en svært populær tildelingsmetode i Norge, og har etter hvert blitt tatt i bruk av myndighetene på en rekke områder. Gjennom auksjon unngår man urettferd ved at auksjon anses å gi konkurranse på like vilkår. Auksjon bidrar også til å forenkle myndighetenes oppgave med å identifisere hvilke aktører som skal få tildelt en kvote fremfor andre aktører (Landbruksdirektoratet). Det var først i 2012 at en del av ostekvoten ble fordelt gjennom auksjon, det vil si at den første auksjonen av ostekvoter ble gjennomført i 2011 for kvoteåret 2012. Imidlertid er det slik at Norge, gjennom EØS-avtales Artikkel 19, har forpliktet seg til å ikke benytte auksjon utover kvoten på 2 700 tonn. I intervju med Landbruksdirektoratet 22. mars 2017 opplyste Harald Weie at dette kravet kan ha blitt satt fra EU med tanke på hvem som skal ha rettighetene til kvoterenten. Slik som systemet er nå, tilfaller hele kvoterenten (auksjonsinntektene) norske myndigheter gjennom auksjonsprovenyet. Således vil deler av kvoterenten fra den resterende kvoten kunne tilfalle eksportøren, i dette tilfellet EU, ved å benytte seg av øvrige tildelingsmetoder.

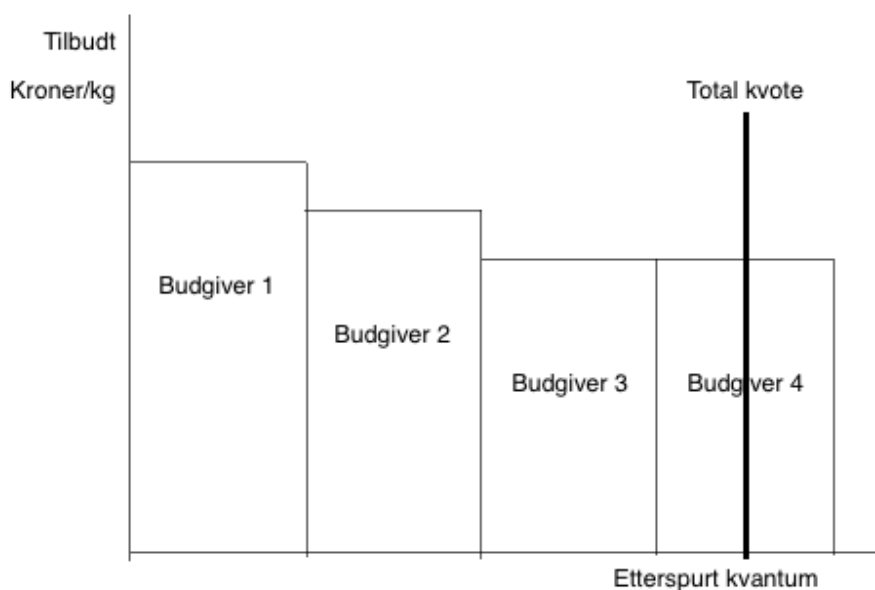
Auksjonsmekanismer for ostekvoter

Harald Weie og Lillian Bjørnstad i Landbruksdirektoratet informerte oss om at de holder auksjon for ost en gang i året for det kommende året. For å delta i auksjonen registrerer deltakerne seg på internett, hvor de videre blir kredittsjekket for å unngå at enkelte deltar på auksjonen og eksempelvis ødelegger ved å ikke betale for seg i etterkant. Auksjonen av ost har ikke noe avslutningstidspunkt, men pleier som regel å være over i løpet av samme dagen som den startet.

Auksjonen er åpen ved at man til enhver tid underveis i auksjonen vil kunne se tilbudt pris og etterspurt kvantum. Budgivningen er stigende, og for ethvert nytt bud som legges inn må budgiver øke med en minstepris på ett øre per kilogram. Slik fortsetter auksjonen inntil mer enn tre minutter har gått siden siste potensielt bindende bud ble gitt. Det finnes ingen restriksjoner på hvor mye en bedrift eller privatperson kan gi bud på av auksjonskvoten, slik

at man i prinsippet kan kjøpe hele kvoten, da de ulike budene prioriteres etter tilbudt pris per kilogram.

Tildelingen av kvotene vil som regel løse seg selv da prisene under auksjon øker relativt raskt og antall aktører reduseres deretter. Om det skulle oppstå en situasjon hvor totalt etterspurt kvantum overgår den totale kvoten og det ikke løste seg selv som forklart ovenfor, vil man benytte seg av såkalt avkortet lengde. Avkortningen skjer proporsjonalt etter kvantum som er etterspurt, altså prosentvis av den totale mengden.

Figur 4.5: Illustrasjon av auksjonsmekanismene

Figur 4.5 er en forenklet illustrasjon av hvordan avkortning av kvotene fungerer i praksis. Her ser vi at budgiver 1 og budgiver 2 har tilbudt en høyere pris per kilogram, begge budgiverne vil således bli tildelt totalt etterspurt kvantum. Hvis vi eksempelvis forutsetter at budgiver 3 og budgiver 4 har etterspurt et kvantum på 200 kilogram hver til samme pris per kilogram, og kvoten kun er på 300 kilogram, vil begges tildeling avkortes til 150 kilogram hver. Det er imidlertid slik at om en av aktørene skulle ønske en større andel enn 150 kilogram, har han mulighet til å tilby en høyere pris, og dermed ende opp med et valgt kvantum mellom 150 og 200 kilogram. Systemet fungerer teoretisk slik at den som er villig til å betale mest og kan betale for det, har mulighet til å kjøpe hele kvoten (Intervju med Landbruksdirektoratet 22. mars 2017).

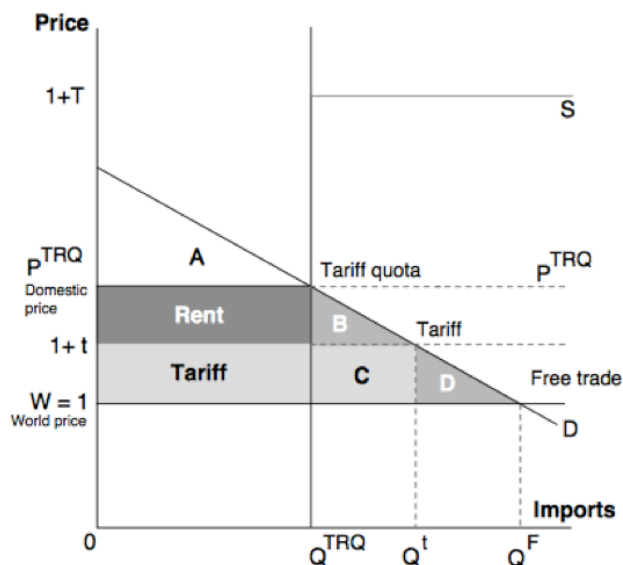
Velferdsanalyse av auksjonsmetoden

Under auksjonen av ostekvoter som beskrevet ovenfor, øker prisene per kilogram relativt raskt, og som tidligere nevnt vil allokering av ostekvoter ved bruk av auksjon være hensiktsmessig for å hindre at ulønnsomme bedrifter kaprer kvoter. Lillian Biørnstad opplyser om at minsteprisen under auksjonen av ostekvoter som regel ender opp rett i underkant av hva man må betale utenfor den tollfrie kvoten, rundt kr 25,50 per kilogram (intervju med Landbruksdirektoratet 22. mars 2017). Dette er relativt likt som import utenfor kvoten for de ostene som har kronetoll (se vedlegg 7.3). Dersom vi ser på utviklingen av minsteprisen under auksjon fra det ble innført i 2011 frem til i dag, kan vi se en stadig økning.

År	Minstepris	Høyeste tilbud	Aktører
2011	24,98	25	7
2012	25,5	25,52	6
2013	25,51	26,31	16
2014	25,51	25,55	15
2015	25,56	26	16
2106	25,77	25,79	15

Tabell 4.2 (Landbruksdirektoratet, se vedlegg 7.4)

Om vi igjen ser på modellen utviklet av David W. Skully for økonomisk analyse av tollkvotene basert på tildelingsmetoden auksjon, kan vi se hvordan dette påvirker allokeringen av og størrelsen på kvoterenten/auksjonsinntektene.

Figur 2.5: Økonomisk analyse av tollkvotenes administrative metoder

(Skully 2001,7)

Hvis trenden med økt minstepris opprettholdes, vil minsteprisen under auksjon av importkvoter på ost etter hvert kunne ligge på samme nivå som tollene utenfor kvoten, tilsvarende $1+T$ i figur 2.5. Dersom det ikke skulle være nevneverdig differanse i utgifter på import innenfor kvoten under auksjon og utenfor kvoten, vil dette antageligvis kunne være med på å øke importen utenfor kvoten. I tabell 5.1 kan vi også se at det er flere aktører som kaprer deler av kvoten enn tidligere. Dette kan i tillegg medføre at aktører ikke får importert ønsket kvantum og at de dermed ser seg nødt til å importere utenfor kvoten.

Sett fra et norsk perspektiv, ville det vært mer samfunnsøkonomisk optimalt dersom hele kvoten på 7 200 tonn ble fordelt gjennom auksjon. Dette er dog uten å ta hensyn til importvernet, samt forpliktelsene gjennom Artikkel 19. Dersom vi ser bort fra disse forutsetningene, men beholdt forutsetningen om at minsteprisen ville vært lik, ville norske myndigheter sittet igjen med store inntekter fra auksjonen. Om man tar utgangspunkt i minsteprisen fra auksjonen gjennomført i 2016 ville norske myndigheter sitte igjen med auksjonsinntekter på over 185 millioner norske kroner⁹.

Ved en importmengde på 7 200 tonn, vil den importerte osten tilpasse seg prisene i det norske markedet. Disse prisene ligger såpass høyt sammenliknet med ost importert fra EU, at kjøperen av kvoten vil sitte igjen med en gevinst etter å ha betalt myndighetene og betalt for selve importen.

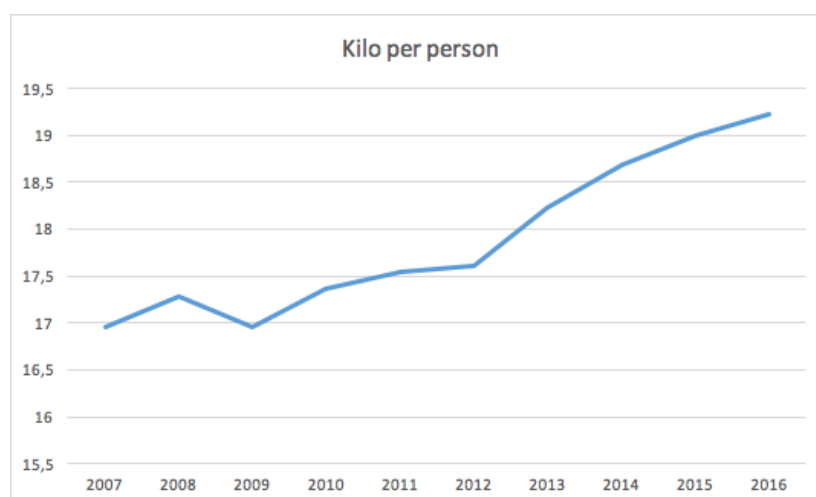
4.6 UTVIDELSE AV KVOTEN

Av Prop. 115 S (2016–2017) opplyses det at Norge og den Europeiske kommisjonen kom til enighet angående Artikkel 19 i EØS-avtalen 5. april 2017. Avtalen må fortsatt godkjennes av Europaparlamentet, og vil trolig ikke iverksettes før 1. januar 2019. Avtalen innebærer en økning i kvoten på 1 200 tonn. 700 tonn skal auksjoneres bort, mens de resterende 500 tonnene skal tildeles på basis av løpende historisk import (lisensiering). Gjennomføringen av den reforhandlede Artikkel 19 avtalen innebærer 140 millioner kroner i provenytab som forekommer på grunn av nye tollkonsesjoner. Økningen i auksjonsinntekter vil derimot utgjøre omlag 70 millioner kroner, men dette er et noe usikkert anslag.

Kvoten blir således utvidet til 8 400 tonn. I Prop. 115 S (2016–2017) opplyses det videre at resultatet av forhandlingene balanserer hensynet til både norsk landbruk og forbrukere

⁹ $(7\,200 \text{ tonn} * 1\,000) * \text{kr } 25,77 = \text{kr } 185\,544\,000$

samt mangfold i det norske matmarkedet. I 2016 importerte Norge om lag 11 300 tonn ost, det vil si at det ble importert mer enn 4 000 tonn utenfor kvoten. Forbruket av ost har økt med 9,2%¹⁰ fra 2012 til 2016, så en økning i kvoten fremstår som naturlig. Både produksjonen av ost innad i landet og import har økt. Lillian Biørnstad fra Landbruksdirektoraret informerte oss 9. mai 2017 om at de primært ønsket at hele kvoteøkningen på 1 200 tonn skulle fordeles gjennom auksjon, men at denne beslutningen ble avgjort gjennom forhandlingene. Kvoteutvidelsen er innenfor eksisterende import, slik at en større andel av total import nå vil bli tollfri. Dersom økningen i osteforbruket i Norge fortsetter å øke slik den har gjort de seneste årene, vil det innebære en økning i etterspørselen etter både mer norsk ost og importert ost.

Figur 4.6: Forbruk av ost per person
(Opplysningskontoret for meieriprodukter)

4.6.1 Norges eksport til EU

Eksport av ost fra Norge inn til EU har derimot ikke økt. Denne kvoten er på totalt 7 200 tonn, og bare 30 prosent av denne kvoten utnyttes per i dag. 19. januar 2016 vedtok Stortinget i tråd med WTO sitt vedtak 19. desember 2015, utfasing av eksportstøtten til norsk landbruk innen 2020 (Hatlevik 2016). I pressemeldingen fra Regjeringen 19. desember 2015 uttalte utenriksminister Børge Brende at utfasing av eksportsubsidier og innstramming av støtte til eksport av landbruksprodukter er viktig for å redusere fattigdom i utviklingsland (Regjeringen 2015).

¹⁰ $(19,22\text{kg} - 17,6\text{ kg}) / 17,6\text{ kg} = 9,2\%$

Eksport av meierivarer har blitt redusert, og det forventes nå at eksporten blir ytterligere redusert som følge av vedtaket om utfasing (Meld. St. 11 (2016–2017)). Produksjonen av melk utgjorde om lag 27 prosent av totale produksjonsinntekter fra jordbruk i 2015 på rundt 8,7 milliarder kroner, og er en svært viktig sektor i norsk jordbruk. Nærmere 8 prosent av melkeproduksjonen eksporteres, og består i hovedsak av eksport av osten Jarlsberg (Stortinget 2017).

4.7 ULIKE PERSPEKTIVER

Valg av tildelingsmetode berører både norske forbrukere, produsenter, utsalgssteder og staten. For å kunne si noe om hvorfor valg av tildelingsmetode er viktig, må man se det fra ulike perspektiver.

4.7.1 Forbrukere

Forbrukere foretrekker mer fremfor mindre, til lavest mulig pris. Sett fra forbrukernes perspektiv er handelshindring på import av ost negativt, da dette holder prisen på ost på et høyt nivå. Siden det er besluttet at norsk jordbruk skal beskyttes, er det derfor viktig at tildelingsmetoden som benyttes fører til import av ost som beriker det norske ostemarkedet, og gir et rikt utvalg til forbrukere. Således er lisensieringsmetoden som benyttes positivt for forbrukere, da det oppmuntrer til import av verdifull ost.

4.7.2 Produsenter

For produsenter av melk og ost er det per dags dato helt nødvendig med beskyttelse som begrenser importen av ost. Melkeprodusentene mottar subsidier fra staten for å kunne produsere lønnsomt, slik at et prisfall på ost ville hatt en svært negativ innvirkning på deres lønnsomhet. Vi har tidligere forklart at tildelingsmetoden lisensiering har brakt stor misnøye blant produsenter av melk og ost. De mener at tildelingsmetoden er importdrivende i den forstand at den oppmuntrer til import av ost utenfor kvoten. For produsenter er det viktig at tildelingsmetoden begrenser import slik at prisene ikke faller. Johnny Ødegård, direktør i Tine, uttalte til Bondebladet 16. februar 2017 at bøndene går glipp av produksjonsmuligheter på grunn av importen. Bøndene får bare produsere 98 prosent av sin fulle kapasitet, som ved et volum på 200 000 liter tilsvarer 196 000 liter melk. Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund skrev i sitt høringsforsvar at produksjon av ost krever om lag halvparten av melken som produseres i Norge. Per Skorge, Generalsekretæren i Bondelaget mener at auksjonering av hele kvoten ville vært bedre, da

dette ikke ville virket importdrivende slik som lisensiering. I følge hans uttalelser er norsk melkeproduksjon truet på grunn av økt import, og utfasing av eksportstøtten da Jarslberg-ost utgjør åtte prosent av norsk melkeproduksjon og utgjør den største andelen av eksport av ost (Sunde 2017).

4.7.3 Utsalgssteder

Torbjørn Tuft i AgriAnalyse uttalte til Bondebladet 16. februar 2017 at ordningen med lisensiering gjør det vanskelig å være en liten importør. Han mener at systemet belønner store importører som har mulighet til å importere mye utenfor kvoten. Dette gjør det vanskelig for små kjeder som satser på kvalitetsost (Sunde 2017). Store kjeder som har mer hylleplass kan da importere mer også utenfor kvoten for å opparbeide seg større grunnlag for fordeling neste år. De får derfor flere tollfrie kvoter å fordele kostnadene på.

11. mai hadde vi dialog med Gunn Hege Nilsen som jobber i ostebutikken Fromagerie på Majorstuen. De er en liten/mellomstor ostebutikk som anvender kvotene til import av ost. De stiller seg negativ til at det er toll på ost, men synes at systemet med tollkvoter gjør import lettere både økonomisk og rent praktisk. For de har overgangen fra "nykommerkvoten" til lisensiering ikke vært et hinder, da de importerer nok til å ligge over krav for kvalifisering. Systemendringen som hadde virkning fra 1. januar 2014 har derimot ikke gitt de en økning i antall kvoter utdelt, slik man skulle forventet. De største firmaene tildeles fortsatt betydelige andeler av kvoten, slik at Fromagerie står igjen med en "like liten" andel som før systemendringen. De håper at utvidelsen av kvoten som ble ferdig forhandlet 5. april 2017, vil føre til at de får større andeler av kvoten, da de i dag får en god del mindre enn de behøver.

4.7.4 Staten

Som redegjort for i 4.5.2 Auksjon, tilfaller inntektene fra auksjon av kvotene staten. Tildeling av hele kvoten gjennom auksjon hadde da vært fordelaktig for staten grunnet økte auksjonsinntekter.

5. KONKLUSJON

Tildelingsmetodene for ostekvotene mellom Norge og EU har blitt modifisert og endret på i flere ganger. Vi ønsket derfor å se på hvorfor det er viktig for Norge hvilken tildelingsmetode som anvendes. Problemstillingen vi nå har drøftet og skal besvare ble således:

”Hvorfor er valg av tildelingsmetode for ostekvotene viktig for Norge?”

Valg av metode for tildeling er helt klart svært viktig da det berører både produsenter, importører, forbrukere og staten.

Tildelingsmetodene som ble anvendt før endringen som trådte i kraft 1. januar 2014 var i følge Harald Weie dysfunksjonelle. Nykommerkvoten gjorde det mulig å drive med tilkarringsvirksomhet, der selskaper ble opprettet primært for å søke på ostekvoter gjennom nykommerkvoten. Gjennom de historiske kvotene kunne store markedsledende selskaper tilegne seg kvoter på basis av import gjennomført tidlig på 2000-tallet, igjen et dysfunksjonelt system som hindret markedsdynamikk.

De historiske kvotene og nykommerkvotene skulle derfor erstattes med noe nytt. Norge landet til slutt på en lisensieringsmetode, der fordeling av kvotene ble gjort på basis av løpende historisk import. Det ble lagt vekt på at reelle nykommere som ønsket å drive med import av oster som beriker det norske ostemarkedet, skulle ha mulighet til dette.

Landbruksdirektoratet formidlet den 30. mars til oss at Norge har fire overordnede mål for landbrukspolitikken: matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk. Videre forklarte de at ostekvoten er viktig fordi den gir norske forbrukere tilgang til et variert tilbud av utenlandske oster som supplement til norsk produksjon. Det er samtidig viktig å ha en mengdebegrensning på import, fordi kostnadene ved å produsere ost i utlandet stort sett er mye lavere enn i Norge. Landbruksdirektoratet poengterer at de ønsker et mangfoldig tilbud i ostedisken, så import er derfor essensielt. Det er derfor viktig at tildeling til aktører baseres på verdien av osteimporten og ikke mengden, slik som ved lisensiering. Dette oppmuntrer til import av verdifull ost fremfor

masseproduserte harde guloster som direkte konkurrerer mot norskproduserte oster, slik som Norges gulost.

Det kan stilles spørsmål ved hvordan importmengden utenfor kvoten utvikler seg fremover, med tanke på basisen som legges til grunn for tildeling av kvotene gjennom lisensieringssystemet. Nå som kvoten igjen har økt, vil antakeligvis en del av importen som tidligere falt utenfor kvoten bli en del av den tollfrie importen. Lisensiering kan anses som et importdrivende system som er en ulempe for produsenter. Det er dog foreløpig det beste alternativet med tanke på retningslinjene fra EU, der auksjon ikke kan anvendes på mer enn 2 700 tonn av kvoten. Landbruksdirektoratet poengterer at dersom økningen i forbruket av ost fortsetter slik som det har gjort de foregående årene, vil en del av økningen i etterspørselen også tilfalle norske produsenter.

Landbruksdirektoratet jobber kontinuerlig med å finne nye og bedre metoder for å fordele importkvotene for ost, men få metoder har hittil kunnet konkurrere med resultatene som forekommer ved bruk av auksjon.

6. KILDER

- Boyce, John R. 1998. *Rent-seeking in natural resource quota allocations*. Nederland: Kluwer Academic Publishers. Public Choice 96: 271-294.
- Chakraborty, Shankha og Era Dabla-Norris. 2005. *Rent Seeking*. Publisert av International Monetary Fund.
- Congleton, Roger D., Arye L. Hillman og Kai A. Konrad. 16. Jun. 2008. "Forty Years of Research on Rent Seeking: An Overview". Hentet 3. Apr. 2017.
http://www.tax.mpg.de/fileadmin/TAX/pdf1/2008-introduction_rent_seeking_june_16_2008.pdf
- Council of the European Union. 2010. "Agreement in the form of an exchange of letters between the European Union and the Kingdom of Norway concerning additional trade preferences in agricultural products reached on the basis of article 19 of the agreement on the European Economic Area." Hentet 19. Feb. 2017
<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014372%202010%20INIT>
- Creswell, John W. 2014. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Los Angeles: SAGE Publications, Inc.
- Dahl, Sølve Folkestad. 2013. "Hvilken tildelingsmetode for ostekvoter bør Norge velge?" Masteroppgave, Norges Handelshøyskole. Hentet 19. Feb. 2017.
<https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/193420/Dahl2013.PDF?sequence=1&isAllowed=y>
- Det Kongelige Landbruks- og Matdepartementet - Statens Landbruksforvaltning. 2013. "Fastsettelse av endringer i forskrift om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer." Hentet 29. Mar. 2017
<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:VyTv4VpQEtAJ:https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/lmd/vedlegg/regelverk/fastsettelsesbrev-av-031013.pdf+&cd=1&hl=no&ct=clnk&gl=no>
- EFTA. "EEA Agreement". Hentet 27. Feb. 2017.
<http://www.efta.int/eea/eea-agreement>
- EFTA. "The European Free Trade Association". Hentet 27. Feb. 2017.
<http://www.efta.int/about-efta/european-free-trade-association>
- Eurostat. 2016. "Purchasing power parities (PPPs), price level indices and real expenditures for ESA 2010 aggregates." Hentet 03. Apr. 2017
http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=prc_ppp_ind&lang=en
- Feenstra, Robert C. og Alan M. Taylor. 2014. *International Economics, 3.utg*. New York: Worth Publishers

- Finansdepartementet. 2013. "Statsbudsjettet 2013." Hentet 19. Feb. 2017
<http://www.statsbudsjettet.no/Statsbudsjettet-2013/Dokumenter/Budsjettdokumenter/Skatte--avgifts/Prop-1-LS/Del-2-Narmere-om-de-enkelte-forslagene/12-Toll/>
- Forskrift om fordeling av landbrukstollkvoter. (2003). *FOR-2003-06-20-907: Forskrift om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer.*
<https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2003-06-20-907>
- Forskrift om fordeling av landbrukstollkvoter. (2008). *FOR-2008-10-10-1132: Forskrift om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer.*
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2008-10-10-1132>
- Hatlevik, Svein Egil. 2016. "Vedtok å kutte ut eksportstøtte for landbruksprodukter innen 2020" *Nationen*, 19. Januar. Hentet 11 mai. 2017.
<http://www.nationen.no/politikk/vedtok-ay-kutte-ut-eksportstatte-for-landbruksprodukter-innen-2020/?share=NkCThD%2B1ubfYRfrvQ3dIEfa2EcrBZEIng9aBi1ZQ47HUkoXXyWNcKSf1ichob8NFJWvz8APhDfOXKN%2BnG25psskzdEvFWnk6My3IJQ9PWupj6cz2obHmyUxRaLPh6pBP8k2QAPX2na5pLpRAfJ1c2QZiOfCU%2F%2BiJ5tYM8QQjble%3D>
- Hranaiova, Jana, Harry De Gorter og James Falk. 2006. "The Economics of Administering Import Quotas with License-on-demand in Agriculture". *American Journal of Agricultural Economics*. 88 (2): 338-350
- Johannessen, Asbjørn, Line Christoffersen og Per Arne Tuft. 2016. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 5. utg. Oslo: Abstrakt forlag
- Kreuger, Anne O. 1974. *The Political Economy of the Rent-Seeking Society*. *The American Economic Review*, Vol 64m No. 3. Pp. 291-303. Pulisert av American Economic Association.
- Landbruksdirektoratet. "Auksjonshistorikk" Hentet 3. Apr. 2017.
<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/internasjonalt/handel/import/tollkvoter/undersider/auksjonshistorikk>
- Landbruksdirektoratet. "Auksjon av importkvoter: Historikk." Hentet 5. Apr. 2017.
<http://auksjon.landbruksdirektoratet.no/history>
- Landbruksdirektoratet. 2016. "4500 tonn ostekvote for 2017 er fordelt." Hentet 5. Apr. 2017.
<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/internasjonalt/handel/import/tollkvoter/4-500-tonn-ostekvote-for-2017-er-fordelt>
- Landbruksdirektoratet. 2017. "Tollkvoter." Hentet 21. Feb. 2017.
<https://www.landbruksdirektoratet.no/no/internasjonalt/handel/import/tollkvoter#ostekvoter-fra-eu>
- Morgan, David L. 2013. *Integrating Qualitative and Quantitative Methods*. Los Angeles: Sage Publications, Inc.

- Norsk landbrukssamvirke. 2014. "Hvorfor er norsk landbruk sårbart i WTO-sammenheng?" Hentet 27. Feb. 2017.
<https://www.landbruk.no/internasjonalt/landbruket-sarbart-wto-sammenheng/>
- Norsk landbrukssamvirke. 2014. "Hvorfor har vi egentlig tollvern og hvorfor er det så viktig for norsk matproduksjon?" Hentet 19. Feb. 2017
<https://www.landbruk.no/internasjonalt/hvorfor-har-vi-tollvern/>
- NRK. 2017. "Økt import av meierivarer." Hentet 19. Feb. 2017
<https://www.nrk.no/mr/okt-import-av-meierivarer-1.13362004>
- Opplysningskontoret for meieriprodukter. 2016. "Tall og Fakta." Hentet 19. Feb. 2017
<https://www.melk.no/Tall-og-fakta>
- Posner, Richard A. 1975. *The Social Costs of Monopoly and Regulation*. Journal of Political Economy, Vol. 83, No. 4 pp. 807-828. Publisert av The University of Chicago Press.
- Regjeringen. 2006. "WTO: Landbruksforhandlingene". Hentet 27. Feb. 2017.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/wto-landbruksforhandlingene/id106573/>
- Regjeringen. 2006. "Forskrift om endring av forskrift 20. Juni 2003 nr. 907 om fordeling av tollkvoter for landbruksvarer." Hentet 29. Mar. 2017.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/forskrift-om-endring-av-forskrift-20-jun/id424019/>
- Regjeringen. 2015. "Enighet under WTOs ministerkonferanse i Nairobi".
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/enighet-under-wtos-ministerkonferanse-i-nairobi/id2468689/>
- Regjeringen. 2016. "Landbruk." Hentet 20. Feb. 2017
<https://www.regjeringen.no/no/tema/europapolitikk/tema/landbruk/id686224/>
- Skully, David W. 2001. *Economics of tariff-rate quota administration*. Technical Bulletin No. 1893. Publisert av: U.S Department of Agriculture.
- Statens landbruksforvaltning. 2012. "Markedsrapport 2012, Rapport-nr.:7/2013.Oslo: Statens Landbruksforvaltning
https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:EHSuHZZBx58J:https://www.landbruksdirektoratet.no/no/produksjon-og-marked/frukt-og-gront/marked-og-pris/publikasjoner/_attachment/21611%3F_ts%3D13d11dfde88%26download%3Drue+%&cd=2&hl=no&ct=clnk&gl=no
- Store norske leksikon. 2009. "Toll". Hentet 27.feb.2017. <https://snl.no/toll>
- Store norske leksikon. 2016. "WTO Verdens handelsorganisasjon". Hentet 27. Feb. 2017.
https://snl.no/WTO_Verdens_handelsorganisasjon

- Stortinget. 2017. *Innstilling fra næringskomiteen om Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon*. Hentet 11. Mai.2017.
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Innstillinger/Stortinget/2016-2017/inns-201617-251s/?all=true>
- Sunde, Linda. 2017. "Advarer om importdrivende osteomlegging." *Bondebladet*, 16. Februar. Hentet 19. Feb. 2017.
<http://www.bondebladet.no/rammebetingelser/advarer-om-importdrivende-osteomlegging/>
- Tolldirektoratet. 2016. "Tolltariffen 2016." Hentet 4. Apr. 2017
<http://tolltariffen.toll.no/upload/tolltariffen2016/Tolltariffen2016Norsk.pdf>
- Tullock, Gordon. 1967. *The welfare costs of tariffs, monopolies and theft*. Publisert av: *Western Economic Journal*, 5.
- Undheim, Eva Aalberg. 2016. "Avstanden mellom Noreg og EU i tollvernforhandlingar." *Nationen*, 23. November. Hentet 20. Feb. 2017.
<http://www.nationen.no/eu/avstand-mellom-noreg-og-eu-i-tollvernforhandlingar/?share=CqrvnFZYP2ZwTEBYbleZfU1OCFGvxuJOZ5%2BE%2B5rStG1wgxfSnkV%2BZnVrQ0xAemLKgP95zKmrDftbaH7SWC0Emjqr7NtETKlxG4wL7agofhsbk3Qa0O1VhQfKi8b%2BmfGclSZ3isEk%2FI9qPxRo%2BELH5IVjucfbF7BXSA1EkX%2BNFw%3D>
- Undheim, Eva Aalberg. 2014. "EU reknar med løysing på striden om prosenttoll." *Nationen.no* 18. November. Hentet 22.feb. 2017.
<http://www.nationen.no/eu/eu-vil-ha-loysing-pa-tollstriden/>
- World Trade Organization. "The Agriculture Agreement: new rules and commitments." Hentet 19. Feb. 2017.
https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/agrm3_e.htm
- United States Mission to the European Union. 2017. "Tariff Rate Quotas." Hentet 20. Feb. 2017
<http://www.usda-eu.org/trade-with-the-eu/tariffs/tariff-rate-quotas/>

7. VEDLEGG

7.1 INTRODUKSJONSBREV

Oslo, 10.03.2017

Bacheloroppgave – fordeling av ostekvoter

Vi er to studenter som går siste året av bachelorgraden vår i økonomi og administrasjon på Handelsøyskolen ved HIOA i Oslo. Vi skriver for øyeblikket bacheloroppgaven vår som er en avhandling rettet mot å analysere ostekvoteartalen mellom Norge og EU. Oppgaven er spesielt rettet mot tildelingsmetodene som benyttes for å fordele den tollfrie importkvoten Norge stiller til rådighet. Vi ønsker å analysere og finne den mest optimale og beste samfunnsøkonomiske løsningen til fordelingsproblemet, da Artikkel 19 nå er under forhandling igjen.

Vi kom over deres forespørsel fra 2011 på Landbruksdirektoratets nettside, da dere ønsket at noen skulle analysere og evaluere fordelingsmetoder for ostekvotene. Dette har vi valgt å gjøre igjen og synes det er svært spennende å se på denne problemstillingen med dagens tall.

Vi ønsker å komme i kontakt med nøkkelinformanter for å få mer informasjon rundt dette temaet. Vi hadde derfor satt stor pris på om det er mulig å avtale et personlig møte, eventuelt et telefonintervju med dere for å få mer dybdeinformasjon angående importen av ost inn til Norge. Vi ønsker å finne oppdaterte tall fra 2016, slik at vi kan gjennomføre en mest mulig riktig og virkelighetsnær analyse med tilsvarende reelt resultat.

Vi kan sende inn spørsmålene på forhånd dersom dette ønskes.

Vi håper på positivt svar, og at dere også synes at det er spennende at dette analyseres nok en gang.

Susanne Kristiansen, tlf nr:

Maren Sophie Solli, tlf nr:

Med vennlig hilsen,

Susanne Kristiansen og Maren Sophie Solli

7.2 INTERVJUGUIDE LANDBRUKSDIREKTORATET

Innledning

- Presentasjon av oss selv og oppgaven
 - Navnet vårt, skole og retning
- Bakgrunn
 - Interesse for international economics og handelshindringer
 - Spennende å utrede igjen med dagens tall
- Problemstilling
 - *"Hvorfor er valg av tildelingsmetode for ostekvotene viktig for Norge?"*

Fakta spørsmål:

- Navn:
- Stillingstittel:
- Bakgrunn:

Introduksjonsspørsmål:

- Når innførte Norge et tollkvotesystem for import av ost fra EU?
- Hvor mye besto kvoten av fra starten av?
- Hvordan ble de fordelt? Kan du fortelle litt om de ulike fordelingsmetodene som ble brukt og hvorfor?

Overgangsspørsmål:

- Når skjedde den første endringen i systemet? Og hvorfor endres mengden samt metoden for fordelingen stadig?

Nøkkelspørsmål:

- Når skjedde utvidelsen av kvoten fra 4500 til 7200 tonn, og hvorfor ble den utvidet?
- Det skjedde en endring der de 4500 tonnene skulle fordeles etter en ny metode, hvilken ble valgt og hvorfor?
- Hvilke fordelingsmetoder har blitt vurdert underveis?
- Hvordan fordeles kvotene i dag, og hvordan fungerer denne (disse) fordelingsmetoden(e)?
 - Hvordan beregnes fordelingen?

- Kan du forklare oss forskjellen på lisensiering (den australske metoden) og historisk prinsipp?
- Hvordan fungerer auksjonen av ost?
- Stemmer det at det ikke belastes noen toll ved import innenfor kvoten?
- Hvor store er kvoterenten?
 - Er den mye større ved gratisfordeling enn ved auksjon?

Kompliserte og sensitive spørsmål:

- Hvorfor var omleggingen av fordelingsmetode så kontroversiell i Norge?
- Har endringen av fordelingsmetode for de 4500 tonnene påvirket importmengden? Er det riktig å kalle den "importdrivende"?
- Er prisnivået på ost i Norge så høyt at det lønner seg å importere utenfor kvoten?
 - Hvor høy er tollene utenfor kvoten?
- Kan du gi oss noe informasjon om hvem som sitter på inntektene fra kvoterenten?

Avslutning:

- Har du noe å tilføye som du mener kan være nyttig å legge vekt på i utredelsen?
- Er det noen andre informanter du mener det kan være nyttig å ta kontakt med?
- Har du mulighet til å bidra med en fullstendig rapport på tall fra starten av frem til 2016 angående import av ost (uten UB ost?) Samt Norges eksport av ost til EU?
 - Import innenfor kvote i kilogram og kroner.
 - Import utenfor kvote i kilogram og kroner.
 - Total import i kilogram og kroner.
 - Auksjon av ost i kilogram og kroner.
- Tror du det ønskes endring i kvotemengden eller tildelingsmetode, nå som Artikkel 19 reforhandles? Har du innsikt i hva EU- og EØS-ministeren Vidar Helgesen (H) ønsker å gjøre i disse forhandlingene?

7.3 TOLLSATSER

04.06	Ost og ostemasse.				TKV 017
					TKV 018
	- fersk (ulagret) ost, herunder mysost og ostemasse:				
<u>.1001</u>	-- mysost	24,68	SACU: 22,21	kg	
<u>.1009</u>	-- annen	24,68	SACU: 22,21	kg	
<u>.2000</u>	- revet ost eller ostepulver, alle slag	28,24	SACU: 25,42	kg	
<u>.3000</u>	- smelteost, ikke revet eller som ostepulver	28,04	SACU: 25,24	kg	
	- blåmuggost og annen ost som inneholder marmorering som er fremstilt med <i>Penicillium roqueforti</i> :				
<u>.4001</u>	-- roquefort	27,15	SACU: 24,43	kg	
<u>.4005</u>	-- gorgonzola	27,15	SACU: 24,43	kg	
	-- annen:				
<u>.4008</u>	--- upasteurisert	27,15	SACU: 24,43	kg	
<u>.4009</u>	--- ellers	27,15	SACU: 24,43	kg	
	- annen ost:				
<u>.9030</u>	-- fetaost og fetaliknende oster	27,15	SACU: 24,43	kg	
	-- hvitmuggost:				
<u>.9082</u>	--- camembert	27,15	SACU: 24,43	kg	
<u>.9084</u>	--- brie	27,15	SACU: 24,43	kg	
<u>.9089</u>	--- annen	27,15	SACU: 24,43	kg	
	-- ellers:				
<u>.9092</u>	--- Appenzeller, Beaufort, Comté, Gamle Ole, Grana Padano, Gruyère, Le Vieux Pané, Morbier, Munster, Parmigiano Reggiano, Queso Manchego, Pecorino, Saint Albray, Västerbotten	27,15	SACU: 24,43	kg	
<u>.9097</u>	--- annen, upasteurisert	277 %	SACU: 249 %	kg	
<u>.9098</u>	--- annen	277 %	SACU: 249 %	kg	

Tabell 7.1: Tollsats per kg på ost (Tolldirektoratet 2016)

7.4 AUKSJONSHISTORIKK

Firma (auksjon 2011)	Tildelt kvantum	Bud pr. enhet	Prosentandel
MEDITERRANEAN FOOD AS	5000	25	0,19 %
REMA DISTRIBUTUSJON IMPORT AS	800000	24,99	29,63 %
OLUF LORENTZEN AS	800000	24,99	29,63 %
AS PALS	10000	24,99	0,37 %
NORSK BUTIKKDRIFT AS	50000	24,99	1,85 %
UNIL AS	713792	24,98	26,44 %
COOP NORGE HANDEL AS	321207	24,98	11,90 %
A LA CARTE PRODUKTER AS	0	24,15	0 %

Tabell 7.2 (Landbruksdirektoratet)

Firma (Auksjon 2012)	Tildelt kvantum	Bud pr. enhet	Prosentandel
OLUF LORENTZEN AS	900000	25,52	33,33 %
REMA DISTRIBUTUSJON IMPORT AS	1000000	25,51	37,04 %
RIDDERHEIMS AS	10000	25,51	0,37 %
MEDITERRANEAN FOOD AS	10000	25,51	0,37 %
UNIL AS	614545	25,5	22,76 %
COOP NORGE HANDEL AS	165454	25,5	6,13 %
A LA CARTE PRODUKTER AS	0	24,15	0,00 %

Tabell 7.3 (Landbruksdirektoratet)

Firma (Auksjon 2013)	Tildelt kvantum	Bud pr. enhet	Prosentandel
SUBWAY NORGE AS	55000	26,31	2,04 %
BM-FOOD HANSSEN NYGAARD AS	5000	26,15	0,19 %
C&E GASTRO-IMPORT AS	10000	26	0,37 %
FOODPARTNER AS	2000	25,55	0,07 %
NORFROST AS	7000	25,55	0,26 %
NORSK BUTIKKDRIFT AS	200000	25,53	7,41 %
ALNA MARGARINFABRIK AS	25000	25,53	0,93 %
ØKOLOGISKE DAGLIGVARER AS	2000	25,52	0,07 %
TIDSPORTEN AS	8000	25,52	0,30 %
REMA DISTRIBUTUSJON IMPORT AS	650000	25,52	24,07 %
OLUF LORENTZEN AS	900000	25,52	33,33 %
HAVI LOGISTICS AS	10000	25,52	0,37 %
CARL EVENSEN EFTF AS	5000	25,52	0,19 %
UNIL AS	512484	25,51	18,98 %
COOP NORGE HANDEL AS	307490	25,51	11,39 %
A LA CARTE PRODUKTER AS	1024	25,51	0,04 %
MULTI FOOD AS	0	25	0,00 %

Tabell 7.4 (Landbruksdirektoratet)

Firma (Auksjon 2014)	Tildelt kvantum	Bud pr. enhet	Prosentandel
A LA CARTE PRODUKTER AS	2000	25,55	0,07 %
FOODPARTNER AS	10500	25,54	0,39 %
MOEN ENGROS AS	25000	25,53	0,93 %
COOP NORGE HANDEL AS	390000	25,53	14,44 %
ØKOLOGISKE DAGLIGVARER AS	2000	25,52	0,07 %
SUBWAY NORGE AS	69000	25,52	2,56 %
TIDSPORTEN AS	4000	25,52	0,15 %
OLUF LORENTZEN AS	800000	25,52	29,63 %
DUTCH CHEESEMAN AS	45000	25,52	1,67 %
C&E GASTRO-IMPORT AS	30000	25,52	1,11 %
REMA DISTRIBUTUSJON IMPORT AS	700000	25,52	25,93 %
HETLAND AS	2000	25,52	0,07 %
FOODBROKER AS	50000	25,52	1,85 %
NORSK BUTIKKDRIFT AS	200000	25,52	7,41 %
UNIL AS	370500	25,51	13,72 %
JTS GOURMET AS	0	25,5	0,00 %

Tabell 7.5 (Landbruksdirektoratet)

Firma (Auksjon 2015)	Tildelt kvantum	Bud pr. enhet	Prosentandel
VATAN ENGROS AS	7000	26	0,26 %
DUTCH CHEESEMAN AS	50000	25,57	1,85 %
ØKOLOGISKE DAGLIGVARER AS	2000	25,57	0,07 %
TIDSPORTEN AS	2000	25,57	0,07 %
EMV GOURMET AS	2000	25,57	0,07 %
MULTI FOOD AS	12000	25,57	0,44 %
A LA CARTE PRODUKTER AS	2000	25,57	0,07 %
REMA DISTRIBUTUSJON IMPORT AS	850000	25,57	31,48 %
FOODPARTNER AS	3000	25,57	0,11 %
OLUF LORENTZEN AS	800000	25,57	29,63 %
J HILL INVEST AS	6000	25,57	0,22 %
COOP NORGE HANDEL AS	535555	25,56	19,84 %
SYNNØVE FINDEN AS	292121	25,56	10,82 %
MOEN ENGROS AS	97373	25,56	3,61 %
JTS GOURMET AS	29212	25,56	1,08 %
C&E GASTRO-IMPORT AS	9737	25,56	0,36 %
UNIL AS	0	25,55	0,00 %

Tabell 7.6 (Landbruksdirektoratet)

Firma (Auksjon 2016)	Tildelt kvantum	Bud pr. enhet	Prosentandel
SALGSBOD MOJIB MUJIB HASHEMI	10000	25,79	0,37 %
DUTCH CHEESEMAN AS	55000	25,78	2,04 %
ØKOLOGISKE DAGLIGVARER AS	2000	25,78	0,07 %
OLUF LORENTZEN AS	800000	25,78	29,63 %
TIDSPORTEN AS	2000	25,78	0,07 %
SARRAZAC AS	3000	25,78	0,11 %
MULTI FOOD AS	16000	25,78	0,59 %
A LA CARTE PRODUKTER AS	2000	25,78	0,07 %
SYNNØVE FINDEN AS	300000	25,78	11,11 %
C&E GASTRO-IMPORT AS	12000	25,78	0,44 %
MOEN ENGROS AS	60000	25,78	2,22 %
REMA DISTRIBUTUSJON IMPORT AS	900000	25,78	33,33 %
J HILL INVEST AS	4000	25,78	0,15 %
FOODPARTNER AS	5000	25,78	0,19 %
CARL EVENSEN EFTF AS	8672	25,77	0,32 %
COOP NORGE HANDEL AS	520327	25,77	19,27 %
VATAN ENGROS AS	0	25,57	0 %

Tabell 7.7 (Lanbruksdirektoratet)